

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Bakalářská práce

2013

Veronika Havlíková

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Veronika Havlíková

**Vliv devoluce na Labouristickou stranu
ve Skotsku**

Bakalářská práce

Praha 2013

Autor práce: **Veronika Havlíková**

Vedoucí práce: **PhDr. Zuzana Kasáková, Ph.D.**

Rok obhajoby: 2013

Bibliografický záznam

HAVLIKOVA, Veronika. *Vliv devoluce na Labouristickou stranu ve Skotsku*. Praha, 2013. 53 s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií. Vedoucí bakalářské práce PhDr. Zuzana Kasáková, Ph.D.

Abstrakt

Bakalářská práce „Vliv devoluce na Labouristickou stranu ve Skotsku“ se zabývá problematikou vztahu decentralizace státu a vnitřní decentralizace politických stran. Přijetí devoluce výrazně proměnilo institucionální prostředí, v němž se britské politické strany pohybují, a tím je postavilo před zásadní otázku, jakým způsobem se novému uspořádání přizpůsobí. Tato bakalářská práce zkoumá vývoj politiky a fungování Skotské labouristické strany po devoluci a snaží se odpovědět na otázku, zda Skotská labouristická strana získala vytvořením skotského parlamentu větší autonomii na celostátním vedení Labouristické strany. Nejprve je v práci představen teoretický rámec pro zkoumání vlivu decentralizace státu na vnitřní fungování politických stran. Následuje popis vývoje Labouristické strany a její odnože před devolucí, který slouží jako východisko pro srovnání, k jakým změnám v politice a vnitřním fungování Skotské labouristické strany po ustavení autonomních institucí došlo. Samotný výzkum se zaměřuje jednak na vývoj politické linie Skotské labouristické strany po devoluci, formulování politiky a vytváření volebních programů, jednak si všímá nastavení vztahů mezi centrem a regionem v oblasti výběru kandidátů, volby vedení skotských labouristů a financování a správy. Práce dochází k závěru, že Skotská labouristická strana získala v mnoha oblastech vyšší míru autonomie, avšak vliv centrálního vedení britské strany byl za pomoci neformálních struktur a stranické loajality zachován.

Abstract

The bachelor thesis „Devolution and Labour Party in Scotland“ addresses the issue of the relationship between state decentralization and the inner decentralization of political

parties. The adoption of devolution has significantly changed the institutional environment in which the British parties operate and thus they were confronted with fundamental question of adapting to this new arrangement. This thesis examines the development of policies and organisation of the Scottish Labour Party after devolution, and aims to evaluate whether the creation of the Scottish Parliament brought for the Scottish Labour Party greater autonomy from the central leadership of the party. The first part of the thesis establishes the theoretical framework for examining the impact of decentralization of the state on organisation and functioning of political parties. It is followed by description of evolution of the Labour Party and its regional branch in Scotland prior to the devolution. This part forms the basis for comparison of the changes in policies and organisation of the Scottish Labour Party after the establishment of the autonomous institutions. The research itself focuses on development of policy in the Scottish Labour Party after devolution, formulation of party policies and electoral programmes. It also examines the relationship between the centre and the region in the selection of candidates, the election of Scottish Labour Party leadership, financing and administration. The thesis concludes that the Scottish Labour Party has gained higher level of autonomy in numerous areas, yet the central leadership of the British party maintained strong influence in the regional party through informal structures and party loyalism.

Klíčová slova

Decentralizace, devoluce, vnitřní fungování politických stran, New Labour, Labouristická strana, Skotská labouristická strana

Keywords

Decentralization, devolution, party organisation, New Labour, Labour Party, Scottish Labour Party

Rozsah práce: 88 089 znaků

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 17. 5. 2013

Veronika Havlíková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí práce PhDr. Zuzaně Kasákové, Ph.D. a vedoucímu bakalářského semináře doc. PhDr. Michalu Kubátovi, Ph.D. za jejich vedení, připomínky a náměty. Děkuji také své rodině a přátelům za veškerou podporu, které se mi z jejich strany v průběhu psaní dostalo.

**Institut mezinárodních studií
Projekt bakalářské práce**

PROJEKT BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	
Jméno:	Veronika Havlíková
E-mail:	nirvanah@centrum.cz
Semestr:	LS
Akademický rok:	2011/2012
Název práce:	Vliv devoluce na Labouristickou stranu ve Skotsku
Předpokládaný termín dokončení (semestr, školní rok):	LS 2013
Vedoucí bakalářského semináře:	doc. PhDr. Michal Kubát, Ph.D.
Vedoucí práce (není povinné):	PhDr. Zuzana Kasáková, Ph.D.
Zdůvodnění výběru tématu práce (5 řádek):	Téma vlivu decentralizace státu na fungování politických stran je dnes velmi aktuální. Decentralizační procesy poslední třetiny 20. století výrazně proměnily institucionální prostředí mnoha zemí západní Evropy. Ve Spojeném království to byla právě Labouristická strana, která se zasloužila o přijetí devoluce. A zároveň byla také celostátní stranou, kterou nové institucionální uspořádání nejvýrazněji zasáhlo.
Předpokládaný cíl (5 řádek):	Práce si klade za cíl na příkladu Labouristické strany ve Skotsku potvrdit hypotézu, že devoluce v Británii měla také vliv na fungování politických stran, u kterých došlo k oslabení vlivu centra. Práce tedy bude zkoumat souvislost decentralizace státu a vnitřní decentralizace politických stran. Hlavní tezí práce je, že Skotská labouristická strana získala vytvořením skotského parlamentu větší autonomii na celostátním vedení Labouristické strany.
Základní charakteristika tématu (10 řádek):	Decentralizační procesy poslední třetiny 20. století přinesly v mnoha zemích západní Evropy výraznou změnu institucionálního uspořádání. Pro označení decentralizačních reforem konce 90. let 20. století ve Spojeném království, kdy došlo k ustavení autonomních volených orgánů ve Skotsku a Walesu, se ujal pojem devoluce. Labouristická strana sehrála v devolučním procesu zásadní roli. Politiku devoluce oficiálně přijala již v 70. letech. O prosazení devolučních reforem se zasadila vláda New Labour pod vedením Tonyho Blaira, která se k moci dostala ve volbách roku 1997. Vytvoření skotského parlamentu s sebou bezprostředně přineslo řadu otázek, které Labouristická strana musela řešit. Způsob výběru kandidátů, volby vedení Skotské labouristické strany, vytváření volebního programu pro volby do skotského parlamentu - to všechno mělo určit podobu fungování Labouristické strany v novém institucionálním prostředí a rozhodnout, zda labouristé, kteří prosadili devoluci státu, přijmou i devoluci ve vlastní straně.
Předpokládaná struktura práce (10 řádek):	Bakalářská práce bude rozdělena do tří kapitol. V první kapitole budou představena teoretická východiska práce. Budou zde vymezeny základní pojmy a představeny teoretické přístupy a typologie autorů, kteří se vlivem decentralizace státu na vnitřní fungování

politických stran zabývají. Na základě jejich teorií bude sestaven výzkumný rámec, podle kterého práce bude dále zkoumat vliv devoluce na Labouristickou stranu ve Skotsku. Druhá kapitola se bude věnovat Labouristické straně a její skotské odnoži před devolucí. Důraz bude kladen na její organizační strukturu před devolucí, ideologické ukotvení a historický vývoj. Třetí kapitola se bude zabývat vývojem Labouristické strany ve Skotsku po vytvoření skotského parlamentu roku 1999. Kapitola bude rozvržena do dvou částí. První část se zaměří na vývoj politické linie Skotské labouristické strany, formulování její stranické politiky a volebních programů. Druhá část bude zkoumat aspekty vnitřního fungování strany, jakými jsou výběr kandidátů, volba vedení skotské strany či financování a správa.

Základní literatura (10 nejdůležitějších titulů):

Bogdanor, Vernon. *Devolution in the United Kingdom*. Oxford: Oxford University Press, 2001.

Deschouwer, Kris. „Political Parties as Multi-level Organizations.“ *Handbook of Party Politics*, edited by Richard Katz & William Crotty, 292–300. London: Sage, 2006.

Hassan, Gerry, „The Paradoxes of Scottish Labour: Devolution, Change and Conservatism.“ In *Tomorrow’s Scotland*, edited by Gerry Hassan and Chris Warhurst, 26-48. London: Lawrence and Wishart, 2002.

Hassan, Gerry. *The Scottish Labour Party. History, Institutions and Ideas*. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2004.

Hopkin, Jonathan, and Jonathan Bradbury. „British Statewide Parties and Multilevel Politics.“ *The Journal of Federalism* vol. 36, no. 1 (2006): 135-152.

Hopkin, Jonathan, „Political Decentralization, Electoral Change and Party Organizational Adaptation. A Framework for Analysis.“ *European Urban and Regional Studies* 10 (2003): 227-237.

Laffin, Martin, and Eric Shaw, Gerald Taylor. „Devolution and Party Organisation in Britain: How Devolution Has Changed the Scottish and Welsh Labour Parties.“ *Economic & Social Research Council* (2004),

Laffin, Martin, and Eric Shaw, Gerald Taylor. „The New Subnational Politics of the British Labour Party.“ *Party Politics* vol. 13 no. 1 (2007): 88-108.

Swenden, Wilfred, and Bart Maddens. *Territorial Party Politics in Western Europe*. Houndmills: Palgrave Macmillan, 2009.

Rovná, Lenka. *Kdo vládne Británii?* Praha: Sociologické nakladatelství Slon, 2004.

Říchová, Blanka a Vlastimil Fiala. *Úloha politických aktérů v procesu decentralizace*. Olomouc–Praha: Moneta-FM, 2002.

Podpis studenta a datum

Schváleno	Datum	Podpis
Vedoucí bakalářského semináře		
Garant oboru		

Obsah

ÚVOD	2
1. VÝZKUMNÝ RÁMEC	6
1.1 Organizace státní moci a decentralizační procesy.....	6
1.2 Politické strany ve víceúrovňových systémech.....	9
1.2.1 Deschouwerova typologie politických stran ve víceúrovňových systémech.....	9
1.2.2 Teritoriální stranická politika podle Swendena a Maddense.....	11
1.2.3 Vliv decentralizace na fungování celostátních politických stran podle Hopkina..	15
2. LABOURISTICKÁ STRANA A JEJÍ SKOTSKÁ ODNOŽ PŘED DEVOLUCÍ	18
2.1 Vznik, vývoj, vnitřní struktura a ideologické ukotvení Labouristické strany.....	18
2.2 Postavení Skotské labouristické strany před devolucí.....	21
3. VÝVOJ LABOURISTICKÉ STRANY VE SKOTSKU PO ROCE 1999	24
3.1 Programová linie, vytváření stranické politiky a volebních programů.....	25
3.1.1 New Labour a Skotsko.....	26
3.1.2 Volby do skotského parlamentu 1999 a 2003 – kontrola centra slábne.....	27
3.1.3 Hlavní programové rozepře mezi centrem a regionem.....	28
3.1.4 Formulování stranické politiky a volebních programů: skotské politické fórum a skotská konference.....	30
3.2 Organizace a vnitřní fungování strany.....	32
3.2.1 Výběr kandidátů.....	32
3.2.2 Volba předsedy Skotské labouristické strany.....	36
3.2.3 Financování a správa Skotské labouristické strany.....	38
ZÁVĚR	40
SUMMARY	43
BIBLIOGRAFIE	45
PŘÍLOHY	50

ÚVOD

Zaměření práce

Decentralizační procesy poslední třetiny 20. století výrazně proměnily institucionální prostředí mnoha zemí západní Evropy. Vytvoření víceúrovňových systémů ovlivnilo fungování politických aktérů, kteří byli postaveni před otázku, jakým způsobem se novému institucionálnímu prostředí přizpůsobí. Největší tlak na uzpůsobení vnitřního fungování a koordinaci politického rozhodování byl v tomto smyslu vyvíjen na celostátní strany.

Ve Spojeném království na konci devadesátých let 20. století vyvrcholil proces devoluce, jehož hlavním cílem bylo ustavení autonomních institucí ve Skotsku, Walesu a Severním Irsku. Devoluce byla na politickém programu od sedmdesátých let, uskutečnit se ji však podařilo až v roce 1998, kdy byly na základě úspěšného skotského a velšského referenda schváleny zákony ustavující skotský parlament a velšské shromáždění. Institucionální prostředí Spojeného království se tímto výrazně proměnilo.

Devoluce podle předního odborníka na problematiku devoluce ve Spojeném království Vernona Bogdanora zahrnuje přenesení pravomocí z vyššího politického orgánu na nižší. Proces devoluce tedy směřuje k vytvoření autonomních volených orgánů, které získají určitou míru autonomie v politickém rozhodování. Bogdanor však zdůrazňuje, že se nejedná o rozdělení pravomocí mezi centrum a region, ale jejich přenesení, kdy centrální instituce zůstává nadřazená nově utvořeným regionálním orgánům.¹

Labouristická strana sehrála v procesu devoluce zásadní roli. Politiku devoluce oficiálně přijala již v sedmdesátých letech, kdy se tím snažila zamezit dalšímu růstu skotského nacionalismu. O prosazení devolučních reforem se zasadila vláda *New Labour* pod vedením Tonyho Blaira, která se k moci dostala ve volbách roku 1997. Labouristická strana se stala klíčovým aktérem v procesu devoluce. A zároveň stranou, která byla reformami nejvíce ovlivněna.² Ustavení skotského parlamentu s sebou bezprostředně přineslo řadu otázek, které Labouristická strana musela řešit. Způsob

---

¹ Vernon Bogdanor, *Devolution in the United Kingdom* (Oxford: Oxford University Press, 2001), 2-3

² Jonathan Hopkin, „Party Matters. Devolution and Party Politics in Britain and Spain,“ *Party Politics* vol. 15 no. 2 (2009): 183.

výběru kandidátů, volby vedení regionální strany, vytváření volebního programu pro volby do skotského parlamentu - to vše mělo určit podobu fungování Labouristické strany v novém institucionálním prostředí a rozhodnout, zda labouristé, kteří prosadili devoluci státu, přijmou i devoluci ve vlastní straně.

Tato práce si klade za cíl na příkladu Labouristické strany ve Skotsku, která se označuje Skotská labouristická strana, potvrdit hypotézu, že devoluce v Británii měla také vliv na fungování politických stran, u kterých došlo k oslabení vlivu centra. Práce tedy bude zkoumat souvislost decentralizace státu a vnitřní decentralizace politických stran. Hlavní tezí práce je, že Skotská labouristická strana získala vytvořením skotského parlamentu větší autonomii na celostátním vedení Labouristické strany.

Co se týče metodologie, práce je případovou studií. U zvoleného tématu se nabízí využití metody diachronní analýzy. Vývoj před devolucí bude sloužit jako východisko pro srovnání, k jakým změnám v politice a vnitřním fungování Skotské labouristické strany po ustavení autonomních institucí došlo. Práce se zaměří především na první dvě volební období skotského parlamentu v letech 1999-2007. V té době byla Labouristická strana vládnoucí stranou jak na úrovni regionální ve skotském parlamentu, tak na úrovni národní ve Westminsteru.

Rozvržení práce

Bakalářská práce je rozdělena do tří kapitol. V první kapitole jsou představena teoretická východiska práce. V první řadě jsou zde stručně vymezeny základní pojmy týkající se organizace státní moci a decentralizačních procesů. Hlavní pozornost je pak věnována teoretickým předpokladům fungování politických stran ve víceúrovňových systémech. V práci jsou představeny teoretické přístupy a typologie předních autorů, kteří se vlivem decentralizace státu na vnitřní fungování politických stran zabývají. Na základě jejich teorií je sestaven výzkumný rámec, podle kterého práce dále zkoumá vliv devoluce na Labouristickou stranu ve Skotsku.

Druhá kapitola je věnována vývoji Labouristické strany a její skotské odnoži před devolucí. První část je zaměřena na vznik a vývoj britské Labouristické strany. Důraz je kladen na její organizační strukturu a ideologické ukotvení a změny zahájené modernizačními reformami. Druhá část kapitoly se zabývá postavením skotské odnože

v rámci celostátní strany. Sleduje nastavení organizační struktury a politické linie strany před devolucí.

Třetí kapitola zkoumá vývoj programové linie a vnitřního fungování Skotské labouristické strany po ustavení skotského parlamentu. Práce se zaměřuje na otázku nastavení vztahu centrum-region mezi britským vedením a skotskými labouristy. Cílem práce je pak posoudit, do jaké míry získala Skotská labouristická strana po vytvoření skotského parlamentu autonomii na celostátním vedení Labouristické strany. Kapitola je rozvržena do dvou částí. První část se zaměřuje na vývoj politické linie Skotské labouristické strany po devoluci, formulování politiky a vytváření volebních programů. Druhá část se zabývá aspekty organizace a vnitřního fungování strany, jakými jsou výběr kandidátů, volba vedení skotské strany či financování a správa.

Zhodnocení literatury

Práce vychází z primárních i sekundárních zdrojů. Primární zdroje zahrnují především programové dokumenty Labouristické strany a dostupné volební programy. Důležitým zdrojem informací jsou také webové stránky skotského parlamentu, Labouristické strany a Skotské labouristické strany. V neposlední řadě jsou přínosné stránky BBC, kde lze nalézt některé volební programy a jejich analýzy.

Literatura k tématu práce pochází především od britských autorů. Jedná se o knihy, články a studie, jejichž dostupnost je v České republice často problematická. Významným zdrojem relevantní anglicky psané literatury pro tuto práci byl fond Masarykovy knihovny v Jinonicích. Články a studie pak většinou pocházejí z placených databází.

Teoretická východiska práce, představená v první kapitole, jsou zpracována na základě teoretických prací autorů Krise Deschouwera, Wilfrieda Swendena a Barta Maddense a Jonathana Hopkina. Tito autoři se dlouhodobě věnují problematice teritoriálního působení politických stran a představují typologie a hypotézy, které poskytují teoretický rámec pro porozumění chování politických stran ve víceúrovňových systémech, resp. tomu, jakým způsobem decentralizace státu ovlivňuje fungování politických stran.

Pro samotný výzkum vlivu devoluce na Labouristickou stranu ve Skotsku jsou zásadní články a studie v renomovaných odborných časopisech. Nejvíce relevantních

zdrojů pro tuto práci pochází z politologického časopisu *Party Politics*. Článků a studií, které se věnují problematice teritoriálního působení politických stran, devoluce a fungování britských politických stran v novém víceúrovňovém prostředí je velké množství. Zkoumání vývoje Labouristické strany ve Skotsku po devoluci vychází z celé řady odborných studií. K nejvýznamnějším patří studie autorů Martina Laffina, Erica Shawa a Geralda Taylora *The New Subnational Politics of the British Labour Party*, studie autorů Jonathana Hopkina a Jonathana Bradburyho *British Statewide Parties and Multilevel Politics* nebo například studie Elodie Fabre *Measuring party organization: The vertical dimension of the multi-level organization of state-wide parties in Spain and the UK*.

Další studie, které mají pro tuto práci stěžejní význam, pochází z publikací *Territorial Party Politics in Western Europe* editované Wilfriedem Swendenem a Bartem Maddensem a *The Scottish Labour Party. History, Institutions and Ideas* editované Gerry Hassanem. V neposlední řadě je třeba jmenovat studii Gerryho Hassana *The Paradoxes of Scottish Labour: Devolution, Change and Conservatism* z knihy *Tomorrow's Scotland*, která zachycuje vývoj autonomie Skotské labouristické strany před a po devoluci.

Literatury v českém jazyce věnující se tématu práce není mnoho. Studie autorů Blanky Říchové a Vlastimila Fialy *Decentralizační trendy v současné západní Evropě* ze sborníku *Úloha politických aktérů v procesu decentralizace*, slouží jako cenný podklad pro vymezení základních pojmů v úvodní části teoretické kapitoly. Ucelený pohled na problematiku britského politického systému poskytuje publikace Lenky Rovné *Kdo vládne Británii?*. Ideový posun Labouristické strany za Tonyho Blaira pak zachycuje další práce Lenky Rovné *Old Labour, New Labour a ideové zdroje blairismu*. Obě práce se staly důležitými zdroji při zpracování vývoje Labouristické strany před devolucí, kterému se věnuje druhá kapitola. Tématem skotské devoluce se z českých autorů dlouhodobě zabývá Zuzana Kasáková. Díla uvedených českých autorů poskytují autorce této práce cenný návod, jak z angličtiny překládat některé odborné termíny a názvy týkající se britského politického systému a skotské devoluce. Termíny jsou v práci přeloženy a jejich anglické znění je uvedeno v závorce.

1. Výzkumný rámec

Cílem práce je hledat spojitost mezi decentralizací státu a vnitřní decentralizací politických stran. V této kapitole budou představena teoretická východiska práce. První část kapitoly je zaměřena na vymezení základních pojmů týkajících se organizace moci ve státě a decentralizačních procesů. Ve druhé části kapitoly jsou potom představeny teoretické přístupy a typologie autorů Krise Deschouwera, Wilfrieda Swendena a Barta Maddense a Jonathana Hopkina. Tito autoři se dlouhodobě věnují problematice teritoriálního působení politických stran a přicházejí s hypotézami, které poskytují teoretický rámec pro porozumění chování politických stran ve víceúrovňových systémech. Teorie uvedených autorů slouží jako výzkumný rámec, na jehož základě bude dále v práci zkoumána míra a způsob decentralizace Labouristické strany po vytvoření skotského parlamentu roku 1999.

1.1 Organizace státní moci a decentralizační procesy

Všechny moderní státy jsou v dnešní době územně rozčleněny. Organizace státní moci a působení politických stran souvisí s tzv. vertikální organizací státu, která určuje rozdělení kompetencí mezi centrum a periferii.³ Státní instituce dělíme z teritoriálního hlediska na centrální (národní) a periferní (regionální, provincionální nebo místní).⁴ Dle charakteru dělení moci ve státě rozlišujeme dva základní modely teritoriálního uspořádání – unitární a federální.

V unitárním státě je moc koncentrována do politického centra. Centrální vláda je svými kompetencemi postavena nejvýše a rozhoduje o politice regionální i místní. V čistém typu unitárního státu centrální vláda a centrální administrativa vykonávají moc nad celým územím státu, ve kterém neexistuje vertikální členění moci a suverenity. V praxi jsou státy územně rozděleny a jednotlivé administrativní jednotky (regiony,

³ Blanka Říchová, „Vertikální struktura moci: unitární státy a federace,“ in Blanka Říchová, *Úvod do současné politologie. Srovnávací analýza demokratických politických systémů* (Praha: Portál, 2002), 200.

⁴ Blanka Říchová and Vlastimil Fiala, „Decentralizační trendy v současné západní Evropě,“ in Vlastimil Fiala and Blanka Říchová, *Úloha politických aktérů v procesu decentralizace* (Olomouc–Praha: Moneta-FM, 2002), 9.

provincie, správní obvody, obce, atd.) disponují určitými pravomocemi. Moc je tak z centra přenášena na nižší teritoriálně vymezené jednotky. Jejich kompetence jsou však omezeny, musí konat v souladu se zájmem centra, které si ponechává právo nižší jednotky kontrolovat a případně jim udělené pravomoci také odebrat. Periferní instituce v unitárním státě tak existují z vůle centra.⁵

Oproti tomu suverenita a moc ve federálním státě je rozdělena mezi centrální úroveň a jednotlivé konstitutivní jednotky federalizovaného celku. Federální vláda i jednotlivé části federace disponují vlastní suverenitou a kompetencemi, v jejichž rámci mají právo rozhodovat zcela autonomně. Ve federaci tedy existují dvě relativně nezávislé úrovně vládnutí, z nichž žádná není podřízená druhé. Základním rysem federace je také psaná ústava, ve které jsou vymezeny kompetence jednotlivých úrovní.

Nejčastějším modelem teritoriálního uspořádání jsou dnes decentralizované unitární státy, někdy také označované za tzv. regionální státy. Silně decentralizované unitární státy mohou na první pohled působit jako federace a orgány vzniklé v decentralizačních procesech unitárních států mohou disponovat podobnými kompetencemi jako jednotky federace. Zásadní rozdíl je však v tom, že decentralizované instituce unitárních států se nepodílejí na suverenitě a jejich kompetence jsou odvozeny od centrálních institucí, jsou na ně přeneseny a teoreticky mohou být centrem opět odebrány, zatímco ve federálním státě jsou kompetence rozděleny a žádná z rovin není podřízena té druhé.⁶

Obecný trend postupné decentralizace můžeme v poslední třetině 20. století pozorovat u většiny unitárních států. Hlavním cílem tohoto trendu bylo zlepšit komunikaci mezi politickými reprezentanty a obyvateli v konkrétních oblastech, posílit ekonomický růst a vyzvednout kulturně, jazykově, etnicky, či teritoriálně odlišné identity obyvatel regionů. Decentralizaci lze obecně definovat jako proces přenášení politické moci z centra na nižší úrovně vládnutí. Vztahy mezi centrem a periferií se stát od státu liší. Odlišná je jak míra decentralizace, tak i důvody, které centrum k přesunu

---

⁵ Říchová, „Vertikální struktura moci“, 188-193; Kamil Švec, „Struktura moci ve státě“ in Pavla Dočekalová, Kamil Švec et al., *Úvod do politologie* (Praha: Grada, 2009), 81-84; Andrew Heywood, *Politologie*, 3.vyd., překlad Zdeněk Masopust (Plzeň: Aleš Čeněk, 2008), 208; Říchová, Fiala, „Decentralizační trendy“, 16-17.

⁶ Říchová, „Vertikální struktura moci“, 188-193; Kamil Švec, „Struktura moci ve státě“, in *Úvod do politologie*, ed. Pavla Dočekalová and Kamil Švec et al. (Praha: Grada, 2009), 81-84; Andrew Heywood, *Politologie*, 3.vyd., překlad Zdeněk Masopust (Plzeň: Aleš Čeněk, 2008), 208; Říchová, Fiala, „Decentralizační trendy“, 16-17.

části kompetencí vedly.⁷ Pojem decentralizace není jednoznačný a označuje často velmi odlišné procesy.⁸

Mezi jednotlivými decentralizačními procesy jsou velké rozdíly. Politická decentralizace je proces, ve kterém centrální vláda přenáší část své politické moci na nižší úrovně vládnutí. Podle některých autorů dochází k vytvoření regionálního státu (resp. regionalizovaného unitárního státu), jakožto určitého mezistupně mezi unitárním a federálním státem. Jiným typem decentralizačního procesu je administrativní dekoncentrace. Také se jedná o proces, ve kterém dochází k přenesení kompetencí z centra na regiony, na rozdíl od politické decentralizace se však jedná pouze o přenos některých administrativních úkolů na nižší úrovně správy, nikoliv o přenos politické zodpovědnosti, která by regionům umožňovala činit autonomní politická rozhodnutí.⁹

Vymezení pojmu devoluce, jakožto dalšího typu decentralizačního procesu, je zřejmě nejvíce problematické a mezi autory dochází ke značným rozdílům v jeho definování. V této práci je pojem devoluce chápán v souladu s pojetím Vernona Bogdanora, který termín devoluce spojuje s labouristickými reformami 90. let 20. století ve Spojeném království. Bogdanor devoluci definuje jako „přenesení pravomocí z vyššího politického orgánu na nižší“, přesněji „přenesení pravomocí dosud vykonávaných ministry a parlamentem na podřízený volený orgán na geografickém základě“.¹⁰ Přenesené pravomoci mohou být dle Bogdanora legislativní i exekutivní. Nově vytvořené orgány mohou vydávat nařízení a normy, musí se však řídit základním právním rámcem stanoveným centrálním parlamentem. Přijetí devoluce tedy vede k vytvoření přímo volených orgánů, které disponují určitou mírou autonomie, avšak jsou nadále podřízeny centrální instituci. Nejedná se však o federalizaci, u které namísto přenosu kompetencí (*devolution*) dochází k jejich skutečnému rozdělení (*division*) mezi centrální a regionální orgány.¹¹ Z uvedeného vyplývá, že v případě Skotska lze devoluci označit za proces, ve kterém došlo k přenesení pravomocí z centra (Westminsteru) na nově vytvořený volený orgán (skotský parlament), který získává určitou míru

⁷ Říchová, „Vertikální struktura moci“, 189.

⁸ Říchová, Fiala, „Decentralizační trendy“, 9-10.

⁹ Říchová, Fiala, „Decentralizační trendy“, 21-22.

¹⁰ „Devolution involves the transfer of powers from a superior to an inferior political authority. More precisely, devolution may be defined as consisting of three elements: *the transfer to a subordinate elected body, on a geographical basis, of functions at present exercised by ministers and Parliament.*“ Bogdanor, *Devolution in the United Kingdom*, 2.

¹¹ *Ibid.*, 2-3.

autonomie v oblasti vnitřních záležitostí svého regionu, avšak zůstává podřízen centrálnímu parlamentu.

1.2 Politické strany ve víceúrovňových systémech

Decentralizační procesy, které se odehrávaly v poslední třetině 20. století, proměnily institucionální prostředí mnoha zemí západní Evropy. Vytvořily se nové víceúrovňové systémy a s tím související nové nastavení vztahů mezi politickými aktéry i uvnitř stran samotných. Vystala otázka, jakým způsobem se vnitřní fungování politických stran přizpůsobuje novému víceúrovňovému prostředí. Touto otázkou se na přelomu století začala zabývat řada autorů, kteří přicházejí s typologiemi a hypotézami, jak decentralizace státu ovlivňuje fungování politických stran. K nejvýznamnějším patří Deschouwerova typologie politických stran ve víceúrovňových systémech, teoretická východiska pro zkoumání teritoriální stranické politiky autorů Wilfrieda Swendena a Barta Maddense nebo teorie vlivu decentralizace na fungování politických stran Jonathana Hopkina.

1.2.1 Deschouwerova typologie politických stran ve víceúrovňových systémech

Belgický politolog Kris Deschouwer patří k předním autorům zabývajícím se fungováním politických stran ve víceúrovňových systémech. Deschouwer klade důraz na institucionální prostředí, v němž se strany pohybují. Institucionální kontext podle Deschouwera významně ovlivňuje chování a fungování politických stran.

Konceptuální rámec pro analýzu chování politických stran ve víceúrovňových systémech, který Deschouwer navrhuje ve své studii *Political Parties in Multi-layered Systems*¹², pracuje s charakteristikami politických stran i politických systémů.

Deschouwer rozlišuje pět možných typů vzájemného působení mezi stranickými aktéry, které můžeme ve víceúrovňových systémech identifikovat. Jednak jsou to horizontální vztahy mezi stranami jednoho systému, k jakým dochází v klasickém

---

¹² Kris Deschouwer, „Political Parties in Multi-Layered Systems,“ *European Urban and Regional Studies* 10 (2003): 213-226.

jednoúrovňovém politickém systému. Dále to jsou horizontální vztahy mezi stranami v různých regionech a nakonec vertikální vztahy mezi stranami na různých úrovních (celostátní a regionální) – tyto dva typy vztahů jsou specifické pro víceúrovňové systémy. Poslední dvě kategorie představují vztahy v rámci politických stran. Jsou jimi jednak vertikální vztahy v rámci jedné strany na celostátní a regionální úrovni, jednak horizontální vztahy v rámci jedné strany v různých regionech. Jedná se tedy v podstatě o vnitrostranickou organizaci. Deschouwer upozorňuje na stírání rozdílu mezi politickými stranami a politickými systémy, ke kterému podle něj při interakci mezi jednotlivými úrovněmi politického rozhodování dochází.

Strategie politických stran ve víceúrovňových systémech podle Deschouwerova konceptu vychází ze vzájemného působení dvou proměnných – „typu politické strany“ (*type of party*) a „systémových vlastností“ (*systemic features*). Typologii politických stran pro účely analýzy odvozuje od ideologického zaměření stran a úrovně působení. Systémové vlastnosti, které určují podobu víceúrovňového systému a výrazně ovlivňují chování politických stran, jsou podle Deschouwera především vzájemná propojenost jednotlivých úrovní politického rozhodování, míra regionální autonomie, míra asymetrie rozdělení kompetencí, homogenita společnosti a volební systém a volební cyklus používaný na celostátní a regionální úrovni.

Deschouwer dále rozvíjí typologii fungování politických stran ve víceúrovňových systémech ve své pozdější studii *Political Parties as Multi-level Organizations*¹³, ve které představuje klasifikaci stran podle teritoriálního působení a účasti ve volbách na celostátní a regionální úrovni. Jednoduché rozdělení na celostátní a regionální strany podrobuje hlubší analýze. Vymezuje dvě dimenze, které mají vliv na rozdílné fungování politických stran ve víceúrovňových systémech. První dimenzí je přítomnost strany na různých úrovních politického systému. Podle ní lze strany dělit podle toho, jestli se účastní voleb pouze na regionální úrovni nebo pouze na národní úrovni, nebo je jedná o strany, které se účastní jak národních, tak i regionálních voleb. Druhá dimenze se vztahuje k teritoriálnímu pokrytí (*territorial pervasiveness*), podle něž lze rozlišit strany, které působí pouze v jednom regionu, ve více regionech, nebo ve všech regionech, a tedy na území celého státu. Kombinací obou dimenzí Deschouwerovy typologie lze definovat devět kategorií stran.

---

¹³ Kris Deschouwer, „Political Parties as Multi-Level Organizations,“ in *Handbook of Party Politics*, ed. Richard Katz & William Crotty (London: Sage, 2006), 292-300.

Obě dimenze se podle Deschouwera odrážejí ve vnitřním fungování politických stran. Otázka vertikální integrace souvisí s přítomností strany na více úrovních politického rozhodování, kdy může dojít k napětí mezi úrovněmi politického rozhodování. Jestliže strana působí ve více regionech, nastává problém horizontální integrace, kterou může komplikovat odlišnost regionálních požadavků (teritoriální diverzita). Vysoká vertikální integrace znamená nízkou míru regionální autonomie. Míru regionální autonomie lze rozpoznat například podle výběru kandidátů na politické funkce, míry finanční autonomie nebo odlišné předvolební kampaně.

Míra vertikální integrace politických stran je podle Deschouwera silně ovlivněna institucionálním prostředím, které přímo ovlivňuje postavení strany ve víceúrovňovém systému (podle výše uvedené typologie) a tudíž její fungování. Institucionální kontext tvoří formální instituce (nastavení míry autonomie jednotlivých úrovní politického rozhodování a rozdělení kompetencí), volební systém a volební cyklus na celostátní a regionální úrovni a teritoriální heterogenita společnosti.

1.2.2 Teritoriální stranická politika podle Swendena a Maddense

Autoři Wilfried Swenden a Bart Maddens v úvodní kapitole ke knize *Territorial Party Politics in Western Europe*¹⁴ představují teoretická východiska pro zkoumání vlivu regionalizace na fungování politických stran. Proces regionalizace podle autorů v mnoha zemích západní Evropy způsobil, že regionální volby získaly na významu a regionální politické elity se profesionalizovaly a politické strany tak byly nuceny přizpůsobit vnitřní fungování a vedení kampaně novému uspořádání. Regionalizace měla vliv na podobu stranického systému a způsob, jakým politické strany vystupují v celostátních a především regionálních volbách.

Autoři se primárně zaměřují na celostátní strany, protože právě pro ně regionalizace znamenala největší tlak na uzpůsobení vnitřního fungování a koordinaci politického rozhodování.

Podobně jako Deschouwer Swenden a Maddens odlišují vertikální interakce mezi celostátními a regionálními stranickými systémy a horizontální interakce mezi

---

¹⁴ Wilfried Swenden and Bart Maddens, „Introduction. Territorial Party Politics in Western Europe: A Framework for Analysis“ in Wilfried Swenden and Bart Maddens, eds, *Territorial Party Politics in Western Europe* (Houndmills: Palgrave Macmillan, 2009), 1-30.

jednotlivými regionálními stranickými systémy. Subsystemy víceúrovňového stranického systému na sebe tedy vzájemně působí. Politické strany pak zastávají důležitou úlohu spojujícího prvku mezi celostátním a regionálními stranickými systémy. Propojující potenciál (*linkage potential*) není u všech politických stran stejný. Závisí na dvou faktorech - teritoriálním pokrytí (*territorial pervasiveness*), účasti ve volbách (celostátních a/nebo regionálních) a dále na vnitřním fungování strany (míra autonomie regionálních odnoží). Swenden a Maddens navazují na Deschouwera a jeho rozdělení působení politických stran v regionech pozměňují – kategorii „více regionů“ dělí na „některé regiony“ a „většinu regionů“ (například britské celostátní strany nepůsobí v Severním Irsku, jsou tedy přítomny ve „většině regionů“). Spojující potenciál je pak nejvyšší u stran s vysokým teritoriálním pokrytím a přítomností na všech úrovních politického rozhodování.

Celostátní strany mají výrazně vyšší propojující potenciál, než strany působící pouze na jedné úrovni politického rozhodování. Na sílu propojujícího potenciálu celostátních politických stran má vliv vertikální integrace strany a míra autonomie regionálních odnoží. Swenden a Maddens odkazují na typologii Lori Thorlakson, která celostátní strany klasifikuje podle stupně vertikální integrace a míry autonomie regionálních odnoží. Za ukazatele vertikální integrace označuje členskou strukturu, financování a účast regionálních odnoží v řídicích orgánech celostátní strany. Míru autonomie regionálních odnoží lze odvodit od míry svobody v politickém rozhodování, výběru kandidátů a regionálního vedení a vytváření vlastního politického programu.

Fungování celostátních stran ve víceúrovňových systémech se podle Swendena a Maddense odvíjí od toho, jakou zaujmou strategii při řešení tří stěžejních otázek: jak přizpůsobit své vnitřní fungování víceúrovňovému systému, nakolik dovolit odlišné volební kampaně v regionálních volbách, jak podporovat odlišnou politiku státní a regionální vlády a možných neshodných koalic. Volební strategie celostátních stran ve víceúrovňových systémech by měla umožňovat regionálním odnožím určitou míru autonomie a možnost ve volebním programu zohlednit specifika daného regionu, zároveň však strana musí dbát na to, aby byla zachována programová jednotnost a ideologická soudržnost.

Swenden a Maddens představují sadu hypotéz vysvětlujících rozdílnost stranických systémů, vnitřního fungování celostátních stran, jejich volebních strategií a

programových linií ve víceúrovňových systémech (závislé proměnné) na základě několika vysvětlujících proměnných, které dělí do čtyř hlavních skupin.

První hypotéza předpokládá vzájemné působení teritoriálního uspořádání státu a výše zmíněných závislých proměnných. Rozdělení kompetencí ve víceúrovňovém uspořádání ovlivňuje chování a fungování celostátních stran. Rozdělení kompetencí se může blížit funkčnímu modelu (*functional design*), označovaný také jako kooperativní nebo integrační model, anebo jurisdikčnímu modelu (*jurisdictional design*), také duální. V druhém zmíněném modelu jsou jednotlivé úrovně politického rozhodování více odděleny, mají legislativní kontrolu nad odlišnými oblastmi, jsou zodpovědné za svou vlastní administrativu a kontrolují dostatečné daňové příjmy na financování nákladů. Autoři předpokládají, že státní uspořádání a vnitřní fungování celostátních stran se může podobat. Míra autonomie regionálních odnoží by proto měla být nejvyšší v jurisdikčním modelu a nejnižší ve funkčním modelu. Víceúrovňový stranický systém bude méně integrovaný a volební strategie regionálních odnoží celostátních stran se budou více rozcházet v jurisdikčním modelu. Vliv má také míra decentralizace daného státu. Větší rozsah regionálních kompetencí znamená více dezintegrovaný stranický systém a větší autonomii regionálních odnoží celostátních stran. Důležitou roli pak hraje také institucionální asymetrie. V regionech s vyšší mírou autonomie se i regionální odnože celostátních stran budou pravděpodobně těšit vyšší míře autonomie a možnosti odlišných volebních strategií než regiony s nižší institucionální autonomií.

Druhou vysvětlující proměnnou je dle autorů teritoriální heterogenita společnosti. Institucionální asymetrie často odráží teritoriální heterogenitu společnosti, která vzniká odlišným sociálním, ekonomickým, kulturním či historickým vývojem jednotlivých regionů národního státu. Vysoká heterogenita společnosti vede k méně integrovanému víceúrovňovému stranickému systému, který následně ovlivňuje vnitřní fungování, volební strategii a programovou linii celostátních politických stran. Regionální odnože získávají větší míru autonomie, pokud se podpora strany v jednotlivých regionech výrazně liší, nebo pokud jsou v regionech silné autonomistické strany. Důležitou roli hraje také velikost regionu a tím počet voličů, které přináší.

Třetí proměnnou jsou volební cykly a volební systémy. Načasování voleb na regionální a celostátní úrovni může mít velký vliv na vnitřní fungování celostátních stran. Pokud se celostátní a regionální volby konají ve stejný čas, výběr kandidátů i volební program na celostátní a regionální úrovni budou patrně podléhat větší

koordinaci a míra autonomie regionálních odnoží bude tedy pravděpodobně nižší. Když se regionální volby konají nezávisle na celostátních, avšak ve stejný čas ve všech regionech, celostátní vedení strany se pravděpodobně bude snažit zasáhnout do výběru kandidátů a volebního programu, protože volby budou považovány za jistou „zkoušku popularity“ úřadující vlády a proto budou budít vyšší pozornost ze strany centra. Třetí možnost je, že se regionální volby konají nezávisle na celostátních a zároveň nezávisle na ostatních regionech, tehdy by míra autonomie regionálních odnoží měla být nejvyšší. Volební systém může také mít vliv na vertikální integraci celostátní strany a míru autonomie jejich regionálních odnoží. Větší míra centralizace vnitřního fungování celostátní strany nastává u proporčního systému, zatímco u většinového systému mají lokální a obvodové organizace silnější roli, především ve výběru kandidátů.

Čtvrtou skupinou proměnných je funkční období, ideologie a vývoj strany. Míra autonomie regionálních odnoží celostátních stran závisí na tom, jestli je strana ve vládě, a to na celostátní a/nebo regionální úrovni. K napětí mezi centrem a regionem je strana nejvíce náchylná, když je ve vládě jak na celostátní, tak i regionální úrovni. Autonomie regionální odnože je proto omezena, aby strana předešla vážnému vnitrostranickému konfliktu. Celostátní vedení strany dohlíží na vedení regionální kampaně, výběru kandidátů a tvoření koalicí. Naopak největší míru autonomie regionální odnož získává v momentě, kdy je strana na obou úrovních v opozici. Pokud je strana v regionální vládě, ale ne v celostátní, těší se značné autonomii. Když je v celostátní vládě, ale regionální opozici, může celostátní vedení omezit regionální autonomii, aby odlišnou politikou nepoškozovala autoritu strany. Vliv má také ideologické zaměření strany, typ strany a její historický vývoj. Některé ideologie podporují regionalismus více, jiné méně. Lze předpokládat, že strany, které podporují regionalismus a teritoriální autonomii, budou i ve svém vnitřním fungování vykazovat větší ochotu k autonomii regionálních odnoží a jejich zapojení do celostátních záležitostí strany. Strany, které se vyvinuly v silné, centralizované, masové strany se budou pravděpodobně decentralizovanému uspořádání státu přizpůsobovat obtížněji.

1.2.3 Vliv decentralizace na fungování celostátních politických stran podle Hopkina

Britský politolog Jonathan Hopkin v článku *Political Decentralization, Electoral Change and Party Organizational Adaptation. A Framework for Analysis*.¹⁵ zkoumá, jak institucionální reformy a napětí mezi centrem a regionem ovlivňují vnitřní fungování celostátních stran. Zaměřuje se na oblast výběru elit a politického rekrutování, volebního programu a kampaně a chování strany v úřadu na různých úrovních politického rozhodování.

Decentralizační institucionální reformy mají podle Hopkina velký vliv na proměny vnitřního fungování celostátních politických stran. Samotné institucionální reformy jsou podle něj často následkem změn v teritoriální dimenzi volební politiky a jejího „odnárodnění“, které může být způsobeno změnou voličské základny a volební strategie celostátních „národních“ stran a silícím politickým vlivem etnoregionálních stran. Proměny vnitřního fungování celostátních politických stran v důsledku decentralizačních reforem nemusí přicházet okamžitě a strana se může dlouho držet zažitého uspořádání. Kontinuitu a změnu ve vnitřním fungování celostátních politických stran po institucionální decentralizaci lze podle Hopkina sledovat zkoumáním následujících oblastí.

Politické rekrutování a výběr kandidátů je první z oblastí, ve které lze pozorovat míru decentralizace vnitřního fungování strany a možný vnitrostranický konflikt mezi centrem a regionem. Nad výběrem kandidátů si často ponechává kontrolu celostátní vedení strany. Regionální elity se tak snaží alespoň o větší formální kontrolu nad výběrovým procesem a schvalováním kandidatur. Otevřený výběr totiž zamezuje centrálním elitám dosazovat kandidáty proti vůli regionálních odnoží. Centrální elity mohou buď přijmout výsledek výběru hlasováním, i když možná nebude podle jejich představ, nebo zamezit aby se takové hlasování konalo, čímž podřívají legitimitu výběrového procesu.

Druhou oblastí je programová linie a volební kampaně. Napětí mezi centrem a periferií podle Hopkina závisí na míře „odnárodnění“ volební politiky. Jestli regionální odnože celostátních stran vytváří vlastní volební programy nebo jsou zcela shodné s národním programem. Regionální elity mohou vyvíjet značný tlak na celostátní vedení

strany, pokud mají ve svém čele výrazné osobnosti, které jsou schopné mobilizovat voličskou podporu. Celostátní vedení strany pak nemá jinou možnost, než s takovými regionálními osobnostmi jednat. Pokud je na scéně silná etnoregionální strana, celostátní vedení strany se bude snažit co nejvíce podpořit regionální elity, aby ve volbách proti etnoregionálním stranám uspěly. Volební kampaně regionálních odnoží celostátních stran pak budou moci přijmout politický program zaměřený na konkrétní region a odlišující se od toho celostátního. Volební strategie v regionálních volbách bude vytvořit etnoregionální podobu strany. Míra autonomie ve výběru kandidátů bude v takovém případě pravděpodobně také vyšší. Dlouho zavedená organizace a pravidla celostátních stran není lehké tak rychle přizpůsobit, pokusy o změny ve vnitřním fungování strany mohou narazit na velké překážky.

Třetí oblast zahrnuje problematiku působení celostátní politické strany ve výkonných a zákonodárných orgánech na různých úrovních politického rozhodování. Vnitrostranický konflikt mezi centrem a periferií může poškodit parlamentní disciplínu. Větší regionální autonomie ve výběru kandidátů a volební kampaně ohrožuje parlamentní soudržnost na národní úrovni. Celostátní strana by měla vykonávat konzistentní politiku na všech úrovních institucionálního uspořádání. Velmi problematické je ve víceúrovňovém systému tvoření vládních koalic. Může se totiž snadno stát, že se strana ocitne na jedné úrovni politického rozhodování v koalici se stranou, proti které je na druhé úrovni v opozici.

Teoretická východiska uvedených autorů se v mnohém shodují a vzájemně se prolínají. Tato práce sleduje spojitost decentralizace státu a vnitřní decentralizace politických stran zkoumáním vývoje a míry autonomie Skotské labouristické strany po devoluci. Míra autonomie je posuzována na základě několika ukazatelů: odlišnosti politické linie, vytváření vlastního volebního programu a vedení volební kampaně, výběru kandidátů a regionálního vedení a míry finanční autonomie. Pro komplexní pohled na danou problematiku je třeba znát širší teoretický kontext, který východiska výše uvedených autorů poskytují. Vnitřní fungování celostátních stran, jejich volební strategie a programové linie ve víceúrovňových systémech jsou ovlivněny řadou faktorů. Mezi ně patří míra autonomie regionální instituce, heterogenita společnosti a

---

¹⁵ Jonathan Hopkin, „Political Decentralization, Electoral Change and Party Organizational Adaptation. A Framework for Analysis,“ *European Urban and Regional Studies* 10 (2003): 227-237.

s ní odlišnost regionálních požadavků, volební systém přijatý regionální institucí, typ politické strany, její ideologické zaměření a vývoj. Všechny tyto faktory a skutečnosti budou v práci zkoumány v rámci zpracování hlavního tématu práce.

2. Labouristická strana a její skotská odnož před devolucí

Tato kapitola popisuje vývoj Labouristické strany a její skotské odnože před vytvořením skotského parlamentu roku 1999. Zaměřuje se především na vnitřní strukturu a ideologické ukotvení strany. První část kapitoly stručně zachycuje historický vývoj britské Labouristické strany, vývoj ideologie a organizace strany. Dále na základě organizačního a vývojového kritéria určuje, o jaký typ politické strany se jedná. Tyto kategorie jsou pro zkoumání vlivu decentralizace na vnitřní fungování politických stran důležité. Ideologie a vývoj strany totiž mohou do velké míry ovlivnit, jak se bude strana decentralizovanému uspořádání státu přizpůsobovat. Druhá část kapitoly se pak zabývá postavením skotské odnože v rámci celostátní strany. Sleduje nastavení organizační struktury a politické linie skotské strany před devolucí.

2.1 Vznik, vývoj, vnitřní struktura a ideologické ukotvení Labouristické strany

Britská labouristická strana vznikla roku 1900¹⁶, kdy došlo ke spojení odborového hnutí s jeho převážně hospodářskými a sociálními požadavky, které měly vést ke zlepšení postavení dělníků, s dalšími uskupeními a intelektuálními proudy zabývajícími se sociálními otázkami a jejich řešením. Nejdůležitější roli ze zakládajících skupin hrála Sociálně demokratická federace, která měla blízko marxistické ideologii, Fabiánská společnost a Nezávislá labouristická strana založená na principech etického socialismu. Pro britský socialismus bylo specifické jeho „ukotvení v odborovém hnutí a etický přístup k sociálním teoriím“¹⁷. Na rozdíl od jiných evropských socialistických stran neměla Labouristická strana z počátku jasně formulovanou ideovou základnu. Skládala se z různých skupin a ideových proudů, jejichž představy o britském socialismu se lišily. Například Fabiánská společnost považovala za základ britského socialismu tradice liberalismu a tolerance. Rozhodující

¹⁶ Nejprve pod názvem Reprezentativní výbor labouristů (*The Labour Representation Committee*). Labouristická strana (*Labour Party*) byl přijat až roku 1906.

¹⁷ Lenka Rovná, „Old Labour, New Labour a ideové zdroje blairismu,“ *Teritoriální řada TER – 053* (2009), 7.

úlohu ve straně získalo odborové hnutí, které dalo základ britskému labourismu, který odlišilo od socialismu i liberalismu.¹⁸

Dle klasifikace politických stran Maurice Duvergera z hlediska organizačního a vývojového vznikla Labouristická strana jako nepřímá strana složená z kolektivních členů, především odborů a levicových intelektuálních skupin. Přímé individuální členství bylo k tomu kolektivnímu přidáno.¹⁹ Labouristická strana je také typickým příkladem strany mas. Tento typ strany je úzce spojen se zavedením a rozšiřováním všeobecného volebního práva na přelomu 19. a 20. století a s tím souvisejícím vzestupem dělnických, sociálnědemokratických či socialistických stran. Organizační struktura strany mas je obvykle centralizovaná.²⁰

Programovým základem Labouristické strany, jejími stanovami (*Labour Party Constitution*), se stal dokument z roku 1918 „Práce a nový sociální řád“ (*Labour and New Social Order*), který spojil různé ideové proudy ve straně a vytvořil soubor základních hodnot labouristů platný dodnes.²¹ Program z roku 1918 obsahoval v článku IV, stanovujícím cíle strany, mj. také požadavek na zavedení společného vlastnictví výrobních prostředků. Článek IV byl trnem v oku mnoha labouristickým politikům a byl předmětem značných sporů v průběhu téměř celé druhé poloviny 20. století, avšak zůstal ve stanovách strany až do roku 1995.

Labouristická strana vždy zahrnovala celou levici britského politického spektra. Spory o směřování strany se tedy daly očekávat. Po druhé světové válce strana patřila k nejlevicovějším stranám sociálně demokratického proudu. Když se strana začala postupně posouvat blíže ke středu politického spektra, levicové křídlo strany se tomu bránilo. K největší krizi identity Labouristické strany došlo za dlouhé konzervativní vlády Margaret Thatcherové. Drtivá porážka labouristů ve volbách roku 1983 a prohlubující se rozdělení strany nastartovalo proces modernizace strany a centralistických reforem, kterou zahájil její předseda v letech 1983-1992 Neil Kinnock. Strana přijala tržní ekonomiku a opustila politiku silné role státu. Labouristická strana se v tomto období začala přetvářet z typicky dělnické masové strany v tzv. *catch-all*

¹⁸ Ibid., 6-8; Lenka Rovná, *Kdo vládne Británii?* (Praha: Sociologické nakladatelství Slon, 2004), 165; John Dearlove and Peter Saunders, *Introduction to British Politics. 3rd edition* (Cambridge: Polity Press, 2000), 97.

¹⁹ Dearlove and Saunders, *British Politics*, 97.

²⁰ Ibid., 91-92; Ladislav Cabada and Michal Kubát, *Úvod do studia politické vědy* (Praha: Eurolex Bohemia, 2004), 232-234; Maurice Duverger, *Political Parties. Their Organization and Activity in the Modern State*, 2nd English language edition (London: Taylor & Francis, 1966), 10-15.

party,²² která se nevymezuje na základě třídního dělení společnosti, ale snaží se přilákat co nejširší okruh voličů. Strana musela reflektovat změny ve společnosti a k tomu patřil i posun strany z pozice na levici politického spektra do jeho středu.²³

Stanovy strany z roku 1918 definovaly také organizační strukturu Labouristické strany. Nejvyšší autoritou ve straně nemá být parlamentní strana, ale každoroční stranická konference. Konference má za cíl určovat politiku strany a volit výkonný výbor (*National Executive Committee*), který působí jako řídicí orgán a dohlíží na stranické záležitosti v období mezi konferencemi. Na výsledky hlasování konference měly vždy zásadní vliv odbory, které jednu dobu představovaly až 90% hlasů. Modernizační reformy si kladly za cíl omezit moc konference a odborů a naopak posílit správní pravomoci centra za účelem vytvoření soudržné, disciplinované a profesionální stranické organizace.²⁴ Na stranické konferenci roku 1993 prosadil předseda strany John Smith systém hlasování jeden člen – jeden hlas (*one member one vote*) a zmenšil tím moc odborů, které měly na rozhodování jakožto kolektivní členové zásadní vliv. K dalšímu omezení vlivu odborů došlo pod vedením Tonyho Blaira.²⁵

Tony Blair byl do čela Labouristické strany zvolen roku 1994 a navázal na modernizační reformy svých předchůdců Kinnocka a Smithe. Prosadil změnu článku IV, zavedl pevnou stranickou disciplínu a vytvořil image *New Labour*, se kterým strana dosáhla volebního vítězství v roce 1997, kdy labouristé získali nejvyšší počet křesel v historii strany. Také v následujících volbách v letech 2001 a 2005 zvítězili labouristé a Tony Blair tak dovedl stranu k historickým třem volebním vítězstvím v řadě. Označení *New Labour* strana přijala ve snaze odlišit nové směřování strany pod vedením Tonyho Blaira od předchozí politiky Labouristické strany. *New Labour* v mnohém navázala jak na ideové proudy v Labouristické straně, tak na politiku Margaret Thatcherové. Snaží se spojit politiku sociální demokracie s ekonomickým liberalismem, tradiční hodnoty

---

²¹ Rovná, *Kdo vládne Británii?*, 165.

²² *Catch-all party* neboli „strana pro všechny“ je pojem, se kterým přišel německý politolog O. Kirchheimer. Podle Kirchheimera měla *catch-all party* nahradit stranu masovou. Dle jeho názoru se strany zaměří na přitáhnutí voličů z nejrůznějších společenských vrstev a tomu podřídí stranickou ideologii. Hlavním cílem strany bude dosažení maximálního volebního zisku, čemuž strana přizpůsobí svou volební strategii, způsob organizace i zásady působení. (Cabada and Kubát, *Úvod do studia politické vědy*, 234-235; Dearlove and Saunders, *British Politics*, 93.)

²³ Rovná, *Kdo vládne Británii?*, 49; Rovná, „Old Labour, New Labour“, 10-16.

²⁴ Dearlove and Saunders, *British Politics*, 97-100.

²⁵ We put our relations with the trade unions on a modern footing where they accept they can get fairness but no favours from a Labour government. (Labour manifesto 1997)

s realitou měnícího se světa.²⁶ V oblasti ekonomické politiky *New Labour* přijímá myšlenku neoliberalismu v řízení hospodářství, flexibilní pracovní trh spolu s kombinací privátního a veřejného vlastnictví. Strana se stává zastáncem volného trhu a omezené role státu. *New Labour* také podporuje osobní iniciativu jedince, avšak oproti thatcherovskému individualismu klade důraz na společenství a sounáležitost s komunitou, sounáležitost jedinců s jejím celkem. Proklamovanými ústředními hodnotami nové strany se tedy stávají komunita a sociální spravedlnost. Myšlenka sociální spravedlnosti je založena na principu inkluze, kdy je každý občan vtažen do společenství, a prostřednictvím spravedlivější společnosti mají být lidi žijící na jejím okraji vráceni zpět na pracovní trh.²⁷

Labouristická strana pod vedením Tonyho Blaira také výrazně změnila proces tvorby politiky. Programový dokument *Partnership in Power* představil nový způsob formování stranické politiky, který měl zajistit, že se strana a vládní vedení budou podílet na rozvoji nové politiky a implementuje ji do vlády.²⁸ Hlavní odpovědnost za rozvoj politiky strany, která dříve příslušela výkonnému výboru Labouristické strany (*National Executive Committee*), byla přidělena nově vytvořenému politickému fóru (*National Policy Forum*). Cílem těchto reforem bylo omezit vliv konference a výkonného výboru na formování stranické politiky.

2.2 Postavení Skotské labouristické strany před devolucí

Labouristická strana ve Skotsku měla svou vlastní organizační strukturu již před devolucí. Před vytvořením skotského parlamentu roku 1999 byla však skotská organizace pouhým administrativním přívěškem výkonného výboru celostátní Labouristické strany (*National Executive Committee*). Výběr kandidátů, strategie předvolební kampaně, financování i formování stranické politiky – to vše bylo pod

---

²⁶ Rovná, *Kdo vládne Británii?*, 50.

²⁷ Rovná, „Old Labour, New Labour“, 6.

²⁸ Partnership in Power was designed to ensure the Party and the Labour Government worked together to develop new policy and implement it in Government. (Partnership into Power 2010)

kontrolou centrálního vedení strany.²⁹ Administrativní aparát skotské strany byl řízen z centra a jeho vedoucí představitelé byli jmenováni výkonným výborem.

Labouristická strana ve Skotsku má svou vlastní historii. Skotskou labouristickou stranu založil roku 1888 Keir Hardie, který se také stal jedním z prvních vůdců britské Labouristické strany. Vznik Skotské labouristické strany tak předcházela vytvoření labouristických organizací v Anglii a Walesu, se kterými se skotští labouristé později spojili v celobritskou stranu. Spojením s britskou stranou roku 1909 zanikla *Scottish Committee* a s ní struktury pro skotskou agendu.³⁰ Roku 1915 byla založena *Scottish Advisory Committee* jako podřízená jednotka britské strany mající na starost organizaci strany ve Skotsku. Skotská organizace v rámci britské Labouristické strany byla pak po většinu 20. století známá jako *Scottish Council of the Labour Party*. Jak již názvy napovídají, jednalo se pouze o organizační jednotku, nikoliv politickou.³¹ „Regionální“ status skotské odnože byl formulován ve stanovách strany roku 1918.³² Regionální organizace však plnila pouze administrativní funkci. Měla na starosti správu strany v regionu, ale vliv na vytváření stranické politiky neměla.³³

Skotská labouristická strana byla tedy na počátku samostatná, avšak po svém začlenění do britské strany svou autonomii ztratila. Oficiálně schválená struktura Labouristické strany byla silně centralistická a skotské straně neumožňovala se příliš odlišovat. Avšak v neformální rovině si skotská odnož po většinu 20. století udržela jistou svobodu uplatňovat skotskou agendu, symboly a jazyk.³⁴ Podle Gerryho Hassana má rozlišení mezi formálními a neformálními strukturami v rámci Labouristické strany velký význam. Ideová základna skotské strany byla tradičně formována levicovým smýšlením. „Étos“ Skotské labouristické strany Hassan popisuje jako spojení dělnického hnutí a skotského liberálního radikalismu 19. století, který zahrnoval podporu *home rule* (vlastní samosprávy) a pozemkové reformy. Skotští labouristé tak

²⁹ Martin Laffin and Eric Shaw, Gerald Taylor, „Devolution and Party Organisation in Britain: How Devolution Has Changed the Scottish and Welsh Labour Parties,“ *Economic & Social Research Council* (2004), online (nečíslováno) http://www.devolution.ac.uk/pdfdata/Devolution%20_and_party_organisation_Laffin.pdf [12.5.2013]

³⁰ Gerry Hassan, „The Paradoxes of Scottish Labour: Devolution, Change and Conservatism,“ in *Tomorrow's Scotland*, ed. Gerry Hassan and Chris Warhurst (London: Lawrence and Wishart, 2002), 26-48. Online (nečíslováno) <http://www.gerryhassan.com/long-journalistic-essays/the-paradoxes-of-scottish-labour-devolution-change-and-conservatism/> [12.5.2013]

³¹ Peter Lynch and Steven Birrell, „The Autonomy and Organization of Scottish Labour,“ in *The Scottish Labour Party. History, Institutions and Ideas*, ed. Gerry Hassan (Edinburgh: Edinburgh University Press, 2004), 177.

³² Hassan, „The Paradoxes of Scottish Labour.“

³³ Lynch and Birrell, „The Autonomy and Organization of Scottish Labour,“ 178.

byli zastánci levicového směřování strany a skotské výroční konference často zaujímaly výrazně levicovější pozice než konference britské.³⁵

Vzestup nacionalismu v 60. letech přinesl tlak na celostátní strany směrem k vytvoření jejich odlišné regionální identity s cílem uspět v boji o voliče.³⁶ Skotská labouristická strana musela čelit vzrůstajícímu nacionalismu a hrozbě, kterou pro ni představovala Skotská národní strana. Bylo důležité, aby zdůraznili svou skotskou identitu a dali najevo, že podporují autonomii Skotska jako samostatné politické, sociální a kulturní jednotky. Autoři Deacon a Sandry tvrdí, že z tohoto důvodu se skotští labouristé stali „pragmatickými nacionalisty“.³⁷ Poté co se Labouristická strana přiklonila k politice devoluce, ve snaze zabránit dalším úspěchům nacionalistických stran, byl při všeobecných volbách v říjnu 1974 vytvořen první samostatný manifest pro Skotsko *Powerhouse Scotland*.³⁸ Přestože labouristé začali podporovat myšlenku devoluce, k devoluci ve vlastní straně se nepřiklonili.³⁹

Prosazováním politiky devoluce však přece jen vzniklo více prostoru pro regionální odnože a zesílily snahy o větší autonomii. Hnutí za větší autonomii skotské odnože Labouristické strany usilovalo o přijetí politiky devoluce také pro vnitřní fungování vlastní strany.⁴⁰ Skotská výroční konference se od 80. let stala hlavním bitevním polem o větší autonomii ve straně.⁴¹ Roku 1994 na konferenci skotských labouristů v Dundee skotská odnož oficiálně přijala název Skotská labouristická strana. Tato změna umožnila zdůraznit odlišnou identitu strany ve Skotsku, avšak neznamenal posun k decentralizaci strany, ta nadále zůstává silně centralizovaná.⁴² Ambice k získání skutečné autonomie skotské strany národní výbor zarazil.⁴³ Labouristická strana po volbách roku 1997 předložila návrh na devoluci státu, ovšem s centralistickou strukturou vlastní strany. Lze konstatovat, že k napětí mezi centrem a regionem, ke sporu o centrální kontrolu a regionální autonomii docházelo tedy již před vytvořením autonomních institucí.

³⁴ Hassan, „The Paradoxes of Scottish Labour.“

³⁵ Ibid.

³⁶ Jonathan Hopkin, and Jonathan Bradbury, „British Statewide Parties and Multilevel Politics,“ *The Journal of Federalism* vol. 36, no. 1 (2006): 137.

³⁷ Russell Deacon and Alan Sandry, *Devolution in the United Kingdom*. (Edinburgh: Edinburgh University Press, 2007), 90.

³⁸ Lynch and Birrell, „The Autonomy and Organization of Scottish Labour,“ 177.

³⁹ Ibid., 177.

⁴⁰ Hopkin and Bradbury, „British Statewide Parties and Multilevel Politics,“ 137.

⁴¹ Hassan, „The Paradoxes of Scottish Labour.“

⁴² Lynch and Birrell, „The Autonomy and Organization of Scottish Labour,“ 177.

3. Vývoj Labouristické strany ve Skotsku po roce 1999

Skotský parlament byl ustanoven zákonem o Skotsku 1998 (*Scotland Act 1998*), který britský parlament schválil po referendu konaném roku 1997, ve kterém se 74,3% voličů vyslovilo ve prospěch vzniku skotského parlamentu. První volby do skotského parlamentu se konaly v květnu 1999. Na základě zákona o Skotsku 1998 předal Westminster skotskému parlamentu pravomoci v oblastech vnitřní politiky Skotska. Skotský parlament získal značné pravomoci s výjimkou tzv. ponechaných oblastí, které zůstaly pod kontrolou Westminsteru.⁴⁴

Pro volby do skotského parlamentu byl zvolen volební systém přidaného člena, tzv. *Additional Member System*, který kombinuje princip většinové a proporční volby - skotský parlament má 129 poslanců, z nich 73 je voleno tradičním většinovým volebním systémem, zbylých 56 je voleno poměrným systémem. Tento volební systém měl zajistit, aby do parlamentu mohly proniknout i menší strany, a také měl zabránit tomu, aby některá strana získala dominantní většinu. Vítězná strana tak měla být nucena tvořit vládní koalici. Pro Labouristickou stranu to znamenalo, že již nebude mít takové dominantní postavení, jakému se ve Skotsku těšila před devolucí.⁴⁵ Změna volebního systému vyžadovala jiné volební strategie a také tvorba vládních koalic byla pro labouristy novou zkušeností.

S ustanovením skotského parlamentu vyvstala bezprostřední nutnost určit způsob výběru kandidátů, výběru vedení skotských labouristů, vytváření volebního programu pro volby do skotského parlamentu, atd. Právě rozhodnutí v těchto otázkách

⁴³ Hopkin and Bradbury, „British Statewide Parties and Multilevel Politics,“ 137.

⁴⁴ Zákon o Skotsku explicitně nevyjmenovává pravomoci, které by měl vykonávat skotský parlament, ale detailně vymezuje ponechané pravomoci (*reserved matters*). Kompetence, nad kterými si Westminster zachoval kontrolu a v rámci kterých skotský parlament nesmí iniciovat žádnou legislativu, jsou následující: ústava, zahraniční záležitosti včetně vztahů v Evropskou unii, obrana, státní správa, vlastizrada, registrace a financování politických stran, finanční a hospodářské záležitosti, vnitřní věci (např. volby, imigrace, otázky národnosti, národní bezpečnost), obchod a průmysl (např. telekomunikace, poštovní služby, duševní vlastnictví), energie, doprava, sociální zabezpečení, regulace profesí, zaměstnanost, zdraví a léčiva, média a kultura, soudní odměňování, rovné příležitosti pro všechny, kontrola zbraní, přehled munice, čas a vnější prostor. (Zuzana Kasáková, „Vznik skotského parlamentu-konec procesu devoluce?,“ in *Sborník Západoevropských studií*, ed. Eliška Tomalová a Zuzana Kasáková (Praha: Karolinum, 2005), 122.)

⁴⁵ Lynn Bennie and Alistair Clark, „Towards Moderate Pluralism: Scotland's Post-Devolution Party System, 1999-2002,“ in *British Elections and Parties Review Volume 13*, ed. Colin Rallings, Roger Scully, Jonathan Tonge, Paul Webb (London: Frank Cass, 2003), 140.

měla určit podobu nastavení vztahů mezi centrem a regionem, resp. míru autonomie skotských labouristů v rámci britské Labouristické strany.

Tato kapitola zkoumá vývoj programové linie a vnitřního fungování Skotské labouristické strany po ustavení skotského parlamentu. Zaměřuje se na nastavení vztahu centrum-region mezi britským vedením a skotskými labouristy a klade si za cíl odpovědět na otázku, do jaké míry získala Skotská labouristická strana autonomní postavení ve vytváření vlastního volebního programu a formulování politiky, výběru kandidátů a vedení své strany a nad kontrolou financování a správy.

Kapitola je rozdělena do dvou částí. První část sleduje vývoj politické linie Skotské labouristické strany, vytváření stranické politiky a volebních programů, přičemž si všímá přijetí agendy *New Labour* ve Skotsku, kontroly centrálního vedení nad vytvářením volebního programu a kampaně v prvních volbách do skotského parlamentu a její slábnutí v období po volbách, hlavních programových rozepří mezi centrem a regionem a v neposlední řadě formulování stranických politik a vytváření volebních programů na půdě skotského politického fóra a skotské konference. Druhá část kapitoly se zabývá aspekty organizace a vnitřního fungování, jakými jsou výběr kandidátů, volba vedení a předsedy Skotské labouristické strany a kontrola nad financováním a správou.

3.1 Programová linie, vytváření stranické politiky a volebních programů

Pokud chtějí celostátní strany v regionálních volbách uspět, musí vytvořit svou vlastní regionální identitu, protože mohou narazit na silnou etnoregionální stranu, která svůj program lépe přizpůsobí regionálním požadavkům. Ve víceúrovňových systémech se celostátní strany musí naučit balancovat mezi schopností přizpůsobit svůj program odlišnému prostředí a přitáhnout voliče v regionálních volbách, ale zároveň zachováním programové jednotnosti strany.⁴⁶ Vytvoření skotského parlamentu, jakožto autonomního voleného orgánu, přineslo otázku, jak se má Labouristická strana k volbám do skotského parlamentu postavit. Volby do skotského parlamentu vyžadovaly, aby strana

---

⁴⁶ „find a balance between party cohesion and regional demands for autonomy“ Elodie Fabre, „Measuring party organization: The vertical dimension of the multi-level organization of state-wide parties in Spain and the UK,“ *Party Politics* 17/3 (May 2011): 345.

vytvořila takový volební program, který by zaujal skotské voliče. Strana tak musela řešit dilema, zda by skotská odnož strany měla přijmout odlišný volební program a upravit styl předvolební kampaně, i když tím možná ohrozí jednotný politický obraz strany, který se celostátní vedení strany snažilo zachovat pro všeobecné volby.⁴⁷

3.1.1 *New Labour a Skotsko*

Tradiční hodnoty Labouristické strany, jako dosažení sociální spravedlnosti pomocí silného sociálního státu (*welfare state*), měly ve Skotsku silnou podporu a stálou voličskou základnu. Ztotožnit se s *New Labour* tak ve Skotsku představovalo určitý problém. Program *New Labour* prezentoval Labouristickou stranu jako moderní sociální demokracii a zaměřoval se především na střední třídu hustě obydlených oblastí jižní Anglie. Tradiční hodnoty „old Labour“, které hájily zájmy dělnické třídy a prosazovaly silnou roli státu, měly tradičně vyšší podporu v britské periferii, tzv. „keltském okraji“ (*Celtic Fringe*), levicově smýšlejícím Skotsku a Walesu. Ideologické rozdělení ve straně mělo tedy i jistý teritoriální rozměr.⁴⁸ Obraz Labouristické strany jako obhájce práv dělnické třídy s nástupem *New Labour* prudce klesl a s tím souvisel také pokles voličské podpory dělnické třídy⁴⁹, která nacházela levicovější postoje u některých regionálních stran. Autoři Hopkin a Branbury tvrdí, že hlavním zdrojem napětí mezi skotskou a britskou stranou byla ve skutečnosti právě politika *New Labour*.⁵⁰ Skotští labouristé měli blíž k Blairovu předchůdci Johnu Smithovi.⁵¹ Tony Blair posunul stranu podle některých příliš doprava.

Témata Blairovy *New Labour* byla ve Skotsku méně populární než ve zbytku Spojeného království a Skotská labouristická strana byla proto nucena nepodřizovat se v některých oblastech centru a naopak dokázat svou nezávislost na britském vedení strany. Určitá míra odlišnosti skotské a britské strany se projevila ve všeobecných volbách roku 2001, kdy celostátní manifest sliboval větší zapojení soukromého sektoru při zlepšování veřejných služeb a skotský manifest se takovým prohlášením vyhnul.⁵²

⁴⁷ Hopkin and Bradbury, „British Statewide Parties and Multilevel Politics,“ 143.

⁴⁸ Ibid., 143.

⁴⁹ Bennie and Clark, „Towards Moderate Pluralism,“ 143.

⁵⁰ Hopkin and Bradbury, „British Statewide Parties and Multilevel Politics,“ 143.

⁵¹ Douglas Fraser, „New Labour, New Parliament,“ in *The Scottish Labour Party. History, Institutions and Ideas*, ed. Gerry Hassan (Edinburgh: Edinburgh University Press, 2004), 127.

⁵² Bennie and Clark, „Towards Moderate Pluralism,“ 143.

Skotská labouristická strana se pohybuje ve velmi odlišném prostředí než britská strana. Balancování mezi schopností udržet konzistentní program s britskou *New Labour* a soupeření s regionálními stranami, které svůj volební program mohou snáze zacílit požadavky skotských voličů, bylo pro skotskou stranu často problematické.⁵³

Britské vedení strany kladlo velký důraz na jednotnou politiku strany a zařazení programu *New Labour* především u prvních voleb do skotského parlamentu. Skotskou stranu během voleb 1999 centrum označilo názvem „Scottish New Labour“. Labourističtí kandidáti na místní úrovni se však většinou přijetí agendy a jazyka *New Labour* vyvarovali.⁵⁴ Ani skotští labourističtí ministři se pak zcela nepřizpůsobili jazyku *New Labour*, zároveň však nepředstavovali pro Blairův projekt přímou hrozbu. Skotští labouristé nenásledovali některé tržně orientované reformy, avšak zdůvodňovali to jako pragmatické přizpůsobení politiky skotskému prostředí a tradicím.⁵⁵

3.1.2 Volby do skotského parlamentu 1999 a 2003 – kontrola centra slabne

Kontrola centra strany nad vytvářením volebního programu a vedení předvolební kampaně ve volbách do skotského parlamentu roku 1999 a 2003 se výrazně liší. První volby do skotského parlamentu probíhaly pod přísnou kontrolou centra, ty druhé už méně.

Před volbami roku 1999 britské vedení strany pozorně sledovalo celý proces. Zásahy centrálního vedení byly považovány za nezbytné, aby zamezily snahám některých frakcí Skotské labouristické strany o větší autonomii v rámci celostátní strany. Volební program byl z velké části vytvořen poradci z ministerstva pro Skotsko (*Scottish Office*) a vedením strany, což odporovalo principu demokratické politiky, navrženém v programu *Partnership in Power*.⁵⁶ Britské vedení trvalo na zařazení politiky *New Labour* do volebního programu Skotské labouristické strany, kterou Blair označil za „Scottish New Labour“.⁵⁷

---

⁵³ Ibid., 144.

⁵⁴ Hassan, „The Paradoxes of Scottish Labour.“

⁵⁵ Laffin and Shaw and Taylor, „Devolution and Party Organisation in Britain.“

⁵⁶ Lynch and Birrell, „The Autonomy and Organization of Scottish Labour,“ 176.

⁵⁷ Hassan, „The Paradoxes of Scottish Labour.“; Hopkin and Bradbury, „British Statewide Parties and Multilevel Politics,“ 144.

Po volbách roku 1999 britské vedení strany změnilo svůj přístup a kontrola centra nad regionálními volbami postupně slábla. Roku 2001 bylo skotské straně postoupeno právo výběru volební procedury, vlastního stylu předvolební kampaně a vytváření volebního programu. Skotští labouristé tak získali značnou autonomii v procesu vytváření regionální politiky. Tato vyšší míra autonomie ve formování vlastního politického programu však nutně nepředstavovala rozkol ve straně. Skotský první ministr Henry McLeish i jeho nástupce Jack McConnell se sice snažili dokázat jistou odlišnost a samostatnost skotských labouristů na britském vedení, což se odrazilo například v rozhodnutí o vlastním financování volební kampaně Skotské labouristické strany při druhých volbách do skotského parlamentu, na druhou stranu oba byli stoupenci programu *New Labour* a tak k žádnému výraznému programovému rozkolu mezi skotskými labouristy a britskou stranou nedošlo. Všeobecné volby roku 2001 ani volby do skotského parlamentu roku 2003 nepřinesly - přestože se skotská strana mohla proti centru více vymezit - žádné větší rozpory ve straně a znaky nejednotnosti strany se neprojevíly. Skotská labouristická strana ve volbách roku 2003 prosadila vlastní financování, avšak program byl v souladu s *New Labour*.⁵⁸

3.1.3 Hlavní programové rozepře mezi centrem a regionem

Závažné neshody mezi centrální vládou v Londýně a skotskou vládou byly překvapivě vzácné.⁵⁹ Výjimkou se stal spor ohledně školního a bezplatné péče o seniory. Tento konflikt jednotné stranické politiky byl z velké míry způsoben vládou v koalici s liberálními demokraty. Jiným příkladem nesouhlasu skotských labouristů s centrálním vedením byl jejich postoj k válce v Iráku. Zahraniční vztahy však nejsou v kompetenci skotského parlamentu.

Labouristická strana získala ve volbách do skotského parlamentu roku 1999 i 2003 nejvyšší počet hlasů, k vytvoření vlády však musela vytvořit koalici s liberálními demokraty. Obě strany spolu již po deset let spolupracovaly v rámci skotského ústavodárského shromáždění (*Scottish Constitutional Convention*), avšak spolupráce ve vládní koalici byla něco zcela jiného. Labouristé dříve nebyli zvyklí vládnout v koalici a museli se naučit vzdát se části své moci a dohodnout se na společné politice

---

⁵⁸ Ibid., 144; Laffin and Shaw and Taylor, „Devolution and Party Organisation in Britain.“

s liberálními demokraty. Vládní koalice se však často jevila jako administrativa Labouristické strany, spíše než koaličních partnerů labouristů a liberálních demokratů, o čemž svědčí i neformální poznámka druhého prvního ministra skotského parlamentu Henryho McLeishe, že se jedná o „koalici jedné strany.“⁶⁰ Samozřejmě se však vyskytly situace, kdy bylo skotským labouristům výrazně připomenuto, že v koalici nejsou sami a že se musí svým koaličním partnerům také někdy přizpůsobit. Podle Hassana je však labouristickou spoluprací v rámci koalice s liberálními demokraty možno považovat za úspěch s ohledem na skutečnost, že labouristé byli zvyklí vládnout samostatně a o moc se nedělit.⁶¹

Mezi největší programové rozepře mezi centrální labouristickou vládou v Londýně a vládou skotského parlamentu patřily právě oblasti, ve kterých skotští labouristé byli nuceni zohlednit požadavky liberálních demokratů. Jednalo se především o otázku školného za vysokoškolské vzdělání a o bezplatnou péči o seniory. Bezplatná osobní péče o seniory byla skotskou vládou schválena navzdory silné opozici labouristické vlády v Londýně. Podobně se nepodířila příkladu londýnské vlády politika ohledně zvyšování školného. Ani jeden z těchto případů však neznamenal přímý rozpor mezi skotskými a britskými labouristy. Skotští labouristé byli ve věci politiky školného a péče o seniory rozdělení a pravděpodobně by následovali londýnskou vládu nebýt liberálních demokratů, kteří na odlišnosti těchto politik trvali. Rozdílnost v politice britské Labouristické strany a Skotské labouristické strany tak byla v těchto případech vysvětlována jako nevyhnutelný důsledek koalice s liberálními demokraty.⁶²

Postoj k počínající válce v Iráku roku 2003 ukázal rozpor mezi centrálním vedením a labouristy ve Skotsku. Na skotské výroční konferenci toho roku předložili odbory a labouristé na úrovni volebních obvodů usnesení vyhraňující se proti intervenci britských vojsk v Iráku. Britské vedení strany to odmítlo s tím, že skotská konference nemá kompetence toto usnesení projednávat, protože agenda konference se týká pouze přenesených pravomocí a nikoli zahraniční politiky Spojeného království. Usnesení tedy bylo z programu jednání konference staženo. Kdyby usnesení bylo projednáno a

---

⁵⁹ Martin Laffin and Eric Shaw, Gerald Taylor, „The New Subnational Politics of the British Labour Party,“ in *Party Politics* vol. 13 no. 1 (2007): 99.

⁶⁰ Hassan, „The Paradoxes of Scottish Labour.“; Bennie and Clark, „Towards Moderate Pluralism,“ 143.

⁶¹ Hassan, „The Paradoxes of Scottish Labour.“

⁶² Hopkin, „Party Matters,“ 187; Laffin and Shaw and Taylor, „Devolution and Party Organisation in Britain.“; Laffin and Shaw and Taylor, „The New Subnational Politics of the British Labour Party,“ 99.

schváleno, nemělo by to sice žádný přímý dopad na politiku Británie ohledně války v Iráku, znamenalo by to však politicky nežádoucí výraznou vnitrostranickou opozici vůči Blairově administrativě a to si centrální vedení nemohlo přát.⁶³ Téma války v Iráku se objevilo také ve volební kampani Skotské labouristické strany do skotského parlamentu roku 2003, bez ohledu na skutečnost, že skotský parlament nedisponuje pravomocemi v oblasti zahraničních vztahů.⁶⁴

3.1.4 Formulování stranické politiky a volebních programů: skotské politické fórum a skotská konference

Labouristická strana v rámci reformy programu *Partnership in Power* roku 1997 významně pozměnila proces tvorby politiky (*policy-making process*). Bylo vytvořeno politické fórum (*National Policy Forum*), které převzalo hlavní odpovědnost za rozvoj politiky strany, kterou předtím měl výkonný výbor Labouristické strany (*National Executive Committee*).⁶⁵ Ve Skotsku pak bylo roku 1998 vytvořeno skotské politické fórum (*Scottish Policy Forum*), které bylo pověřeno rozvojem politiky pro svůj region. Skotské politické fórum „vytváří detailní zprávy o tvorbě politiky, které jsou pak projednávány a o kterých se hlasuje na výroční konferenci Skotské labouristické strany.“⁶⁶ Fórum se skládá ze zástupců místních organizací (*Constituency Labour Party*), odborů, místní správy, ministrů skotského, britského a evropského parlamentu.⁶⁷ Proces tvorby politiky politickým fórem je dvouletý cyklus. Fórum nejprve připraví konzultační materiál, o kterém se na konferenci diskutuje a který konference schvaluje, v dalším roce pak fórum předloží detailní zprávy, které může konference při hlasování odmítnout, nemůže je však pozměňovat. Zprávy politického fóra mohou pozměňovat speciální komise, které například zohledňují návrhy jednotlivých volebních obvodů. Pokud upravené zprávy získají ve fóru podporu 25-50%, jsou na konferenci představeny

⁶³ Laffin and Shaw and Taylor, „Devolution and Party Organisation in Britain.“

⁶⁴ James Mitchell, „The Election in Scotland,“ in *Britain Decides. The UK General Election 2005*, ed. Andres Geddes and Jonathan Tonge (Houndmills: Palgrave Macmillan, 2005), 102.

⁶⁵ Laffin and Shaw and Taylor, „The New Subnational Politics of the British Labour Party,“ 96.

⁶⁶ „The The SPF produces detailed policy reports that are discussed, debated and voted upon at Scottish Conference“ (Scottish Labour Party, 2003).“ Ibid., 96.

⁶⁷ Hassan, „The Paradoxes of Scottish Labour.“

jako alternativní návrhy. Na tyto procesy dohlíží komise složená ze zástupců skotského výkonného výboru a ministrů skotského parlamentu.⁶⁸

Na vytváření volebního programu se podílí fórum, konference i parlamentní strana. Fórum předkládá zprávy a doporučení, výroční konference pak rozhoduje, které návrhy politik budou obsaženy ve volebním programu.⁶⁹ Role politického fóra ve vytváření volebního manifestu je však omezená. Autoři se shodují, že volební manifest do velké míry odráží politiku parlamentního vedení.⁷⁰ Skotský první ministr sestavuje menší skupiny pracující na přípravě manifestu. Konečný návrh volebního manifestu je potom v kompetenci komise, která je složena ze zástupců skotského výkonného výboru a parlamentní skupiny skotských poslanců.⁷¹

Role skotské konference se po vytvoření skotského parlamentu změnila. Před vytvořením skotského parlamentu roku 1999 měla skotská konference pouze poradní funkci, nyní však určuje, jaká politika se dostane do stranického programu a volebního manifestu. Na druhou stranu lze konstatovat, že oblasti, o kterých má skotská konference pravomoc diskutovat, jsou nyní přesně vymezené. Hassan upozorňuje, že příležitosti pro opravdovou diskusi jsou na konferenci přísně pod dohledem, konference je řízena ze zákulisí a převládá diskuse na ministerské úrovni.⁷²

Význam skotského politického fóra na tvorbu politiky je sporný. Podle některých autorů fórum významnou měrou přispívá k demokratičnosti strany. Skotská labouristická strana oficiálně tvrdí, že „devoluce byla procesu vytváření politiky Labouristické strany vlastní a že instituce zastupující všechny podílníky strany mají nyní právo a reálnou možnost určovat politiku strany.“⁷³ Podle Hassana je však skotské politické fórum „mnoha členy strany považováno za proces zhora-dolů, který s sebou přináší větší centralizaci v řízení strany.“⁷⁴ Ustavením skotského parlamentu dochází ke

---

⁶⁸ Laffin and Shaw and Taylor, „The New Subnational Politics of the British Labour Party,“ 97.

⁶⁹ Hassan, „The Paradoxes of Scottish Labour.“

⁷⁰ Laffin and Shaw and Taylor, „The New Subnational Politics of the British Labour Party,“ 98-99.

⁷¹ Ibid., 97.

⁷² Hassan, „The Paradoxes of Scottish Labour.“

⁷³ The Scottish party claims that devolution was ‘inherent in the Labour Party’s policy-making process’ and that institutions representing all stake-holders within the party now have the capacity to settle policy (Scottish Labour Party, 2003) Laffin and Shaw and Taylor, „The New Subnational Politics of the British Labour Party,“ 97.

⁷⁴ „Policy Forum is widely seen by party members as a top-down process, involving greater centralisation and the party leadership managing relations with the party.“ Hassan, „The Paradoxes of Scottish Labour.“

změně a proces tvorby politiky ve fóru je tvořen především vládní politikou ministrů a parlamentních poradců.⁷⁵

Otevřený konflikt na půdě skotského politického fóra byl vzácný. Je však otázkou, zda to svědčí o vysoké míře konsensu ve straně a snaze vedení skotských labouristů zahrnout do své politiky různé požadavky, anebo naopak o schopnosti vedení předejít konfliktu tím, že má agendu tvrdě pod kontrolou a nežádoucí požadavky oponentů včas úspěšně potlačí.⁷⁶

3.2 Organizace a vnitřní fungování strany

Devoluce s sebou bezprostředně přinesla otázku výběru kandidátů do nově vytvořeného skotského parlamentu a volby vedení Skotské labouristické strany, která bude v parlamentu zasedat. Určení způsobu výběru kandidátů a vedení skotské strany bylo zcela zásadní pro vymezení nadcházejících vztahů mezi centrem a regionem. V neposlední řadě to ovlivnilo také míru dopadu, jaký bude mít devoluce na vnitřní fungování Labouristické strany. Volba předsedy Skotské labouristické strany představuje jednu z hlavních změn, ke které došlo souběžně s devolucí a která přinesla jednoznačně vyšší autonomii skotské straně. Způsob výběru kandidátů a vedení strany lze považovat za klíčové ukazatele rozdělení moci ve straně. Výběr kandidátů a politických elit skotské strany byl také velmi důležitý pro udržení jednotné programové linie, která by byla v souladu s agendou celostátní strany.

3.2.1 Výběr kandidátů

Při zkoumání vztahu centrum-periferie v rámci celostátní politické strany mnoho autorů klade důraz na význam kontroly výběru kandidátů. V decentralizované straně má regionální strana plnou pravomoc určit proceduru jmenování a výběru kandidátů sama. V centralizované straně je to centrální strana, kdo řídí celý proces výběru kandidátů

---

⁷⁵ Hassan, „The Paradoxes of Scottish Labour.“

⁷⁶ Laffin and Shaw and Taylor, „The New Subnational Politics of the British Labour Party,“ 97.

v regionu.⁷⁷ Podle Hopkina je otázka kontroly nad procesem výběru kandidátů jedním v z hlavních faktorů konfliktu centra-periferie.⁷⁸

Devoluce přinesla zcela novou proceduru výběru kandidátů. Skotská strana přijala systém uzavřených kandidátních listin, ze kterých strana na úrovni volebních obvodů (*Scottish Constituency Labour Party*) vybírá své kandidáty.⁷⁹ Tento způsob byl oficiálně zřízen za účelem zvýšení kvality kandidátů (dlouhé setrvání v úřadu některých představených podle mnohých často neodpovídalo jejich talentu) a zlepšení volebních výsledků ženských kandidátek.⁸⁰ Kandidátní listina musí být schválena skotskou výběrovou komisí (*Scottish Selection Board*), která je složena jak ze členů skotského výkonného výboru (*Scottish Executive Committee*), tak výboru celostátní strany (*National Executive Committee*).⁸¹ Centrální systém schvalování poskytuje britské straně právo veta nad výběrem kandidátů na regionální úrovni. Vliv centra v procesu výběru kandidátů je tedy poměrně vysoký.⁸² Ze schválených kandidátních listin pak strana na úrovni volebních obvodů vybírá kandidáty pomocí volebního principu OMOV, jeden člen - jeden hlas (*one member one vote*).⁸³

Proces nominování kandidátů během prvních voleb do skotského parlamentu byl silně kontroverzní.⁸⁴ Centrální strana se ve volbách 1999 snažila ovlivnit předběžný výběr kandidátů na místní úrovni a systém centrálního schvalování byl zaveden i v této prvotní fázi procesu výběru kandidátů. Několika kandidátům z levicového křídla strany bylo v tomto procesu zamezeno postoupit, což vyvolalo diskusi o přílišné kontrole centra a objevila se obvinění z „blairovského kontrolního šílenství“.⁸⁵ Se systémem centrálního schvalování předběžného výběru kandidátů nesouhlasilo mnoho členů strany, kteří jej považovali za nedemokratický, protože kontrola vedení nad výběrem kandidátů na místní úrovni a schvalováním kandidátních listin byla příliš velká.⁸⁶

---

⁷⁷ Ibid., 90.

⁷⁸ Ibid., 90; Hopkin, „Political Decentralization, Electoral Change and Party Organizational Adaptation,“ 232.

⁷⁹ Laffin and Shaw and Taylor, „Devolution and Party Organisation in Britain.“

⁸⁰ Laffin and Shaw and Taylor, „The New Subnational Politics of the British Labour Party,“ 93.

⁸¹ Ibid., 93

⁸² Fabre, „Measuring party organization,“ 357.

⁸³ Jonathan Bradbury, „Devolution and Party Organization in the UK: Statewide Parties and Statewide-Regional Branch Relations over Candidate Selection in Scotland and Wales,“ in *Territorial Party Politics in Western Europe*, ed. Wilfried Swenden and Bart Maddens (Houndmills: Palgrave Macmillan, 2009), 135.

⁸⁴ Laffin and Shaw and Taylor, „Devolution and Party Organisation in Britain.“; Hopkin and Bradbury, „British Statewide Parties and Multilevel Politics,“ 141.

⁸⁵ „Blairite ‘control freakery’“ Hassan, „The Paradoxes of Scottish Labour.“

⁸⁶ Ibid.

Kritikové procesu nominování kandidátů tvrdili, že se jedná o „systém politického prověřování a vyloučení politicky nežádoucích osob.“⁸⁷ Vedení podle nich schvalovalo pouze „důvěryhodné“ kandidáty, tedy nikoho příliš levicového či příliš nakloněného nacionalismu.⁸⁸ Počet neschválených kandidátů v předběžném výběru byl ve Skotsku v roce 1999 skutečně velký. Z celkového počtu 326 navrhovaných kandidátů bylo schváleno pouze 169 kandidátů, ze kterých strana na úrovni volebních obvodů měla vybrat kandidáty na 129 míst.⁸⁹

V procesu výběru kandidátů byl důležitý postoj vedení skotské strany, které bylo tvořeno loajálními stoupenci britského vedení. Vůdce skotských labouristů Donald Dewar, který před vytvořením skotského parlamentu zastával v britské vládě post ministra pro Skotsko (*Secretary of State for Scotland*) a poté se stal prvním skotským prvním ministrem, na celý proces pozorně dohlížel. Úzká spolupráce mezi skotskými a britskými představiteli byla zřejmá a objevila se tak četná obvinění z tiché dohody mezi skotským a britským vedením ohledně zavedení takové procedury výběru, která by jim umožnila prosadit vhodné kandidáty loajální k politice *New Labour*, kteří by neusilovali o další institucionální změny směrem k větším pravomocem skotského parlamentu.⁹⁰ Centrální strana podle autorů Laffina, Taylora a Shawa proces výběru kandidátů ovlivňovala především neformálně, právě úzkou spoluprací s regionálními elitami. Vnitrostranické napětí ohledně procesu výběru kandidátů se tedy neodehrávalo ani tak na úrovni vztahu centrum-periferie, ale spíše mezi stranickými elitami, a to britskými i skotskými, a znatelně více levicově zaměřenými politiky ve skotské straně.⁹¹ Konflikt, který při výběru kandidátů nastal, tak lze označit za konflikt ideologický v rámci regionální strany.⁹²

Důležitým aspektem procesu výběru kandidátů byla snaha labouristů o zlepšení výsledků ženských kandidátek. Genderová rovnováha se stala jedním z proklamovaných

⁸⁷ „a system of political screening to exclude political ,undesirables“ Laffin and Shaw and Taylor, „Devolution and Party Organisation in Britain.“

⁸⁸ Hopkin and Bradbury, „British Statewide Parties and Multilevel Politics,“ 141.

⁸⁹ Labour Party candidate list applicants, Scotland and Wales, 1999

	Scotland	%seats	Wales	%seats
Applications	534	414	438	730
Interviewed	326	253	315	525
Panel	167	129	164	273
Seats contested	129	100	60	100

Laffin and Shaw and Taylor, „The New Subnational Politics of the British Labour Party,“ 94.

⁹⁰ Bradbury, „Devolution and Party Organization in the UK,“ 133.

⁹¹ Laffin and Shaw and Taylor, „The New Subnational Politics of the British Labour Party,“ 93.

⁹² Ibid., 95.

cílů Labouristické strany, která tak chtěla zvýšit svou sociální reprezentativnost.⁹³ Labouristé byli v otázce zastoupení žen radikální a již před devolucí zavedli kandidátní listiny, skládající se pouze z ženských kandidátek.⁹⁴ Ve skotské straně byly také představeny radikální postupy pro výběr kandidátů na místní úrovni, které by přinesly genderovou rovnováhu. Tyto postupy byly do značné míry účinné, neboť se zvýšil jak počet navrhovaných kandidátek, tak výsledný počet zvolených kandidátek, kdy ženy tvořily přesně polovinu parlamentní skupiny skotských labouristů.⁹⁵ V reakci na tyto postupy se však objevily také stížnosti, že centrální strana zavádí pro výběr kandidátů na místní úrovni pozitivní diskriminaci na základě pohlaví.⁹⁶

Podobně jako u výběru volební procedury, vlastního stylu kampaně a volebního programu míra centrální kontroly výběru kandidátů po prvních volbách do skotského parlamentu roku 1999 klesla. Před volbami 1999 britská strana zblízka dohlížela na proces výběru kandidátů, což souviselo s odhodláním centra trvat na přijetí programu *New Labour* do volební strategie skotské strany. Po volbách 1999 britské vedení strany upustilo od přísného dohledu nad vnitřním fungováním skotské strany a schválilo jisté organizační změny vedoucí k větší autonomii skotských labouristů. Britské vedení si chtělo nadále udržet svůj vliv nad fungováním strany ve Skotsku, na druhou stranu však muselo přihlídnout k negativnímu vnímání přílišného zasahování centra do vnitřních záležitostí skotské (a velšské) strany, případům vnitrostranických konfliktů a také průměrnému výsledku prvních voleb do skotského parlamentu, který mohl výše zmíněné problémy odrážet. Roku 2001 byla proto pravomoc určovat postup při výběru kandidátů přenesena na regionální úroveň. Během druhých voleb do skotského parlamentu roku 2003 se spory ohledně výběru kandidátů v takovém rozsahu jako u voleb 1999 již neobjevily.⁹⁷

---

⁹³ „Gender balance procedures became a key innovation to enhance the social representativeness of candidates and thus make parties more electable.“ Bradbury, „Devolution and Party Organization in the UK,“ 121.

⁹⁴ Ibid., 127.

⁹⁵ Ibid., 125.

⁹⁶ Hopkin and Bradbury, „British Statewide Parties and Multilevel Politics,“ 140.

⁹⁷ Ibid., 141-144.

3.2.2 *Volba předsedy Skotské labouristické strany*

Výběr stranických politických elit ve Skotsku byl jednou z klíčových otázek nastavení vnitřního fungování strany, kterou devoluce přinesla. Britské vedení strany usilovalo o dosazení stranických elit, které by byly schopny přitáhnout místní voliče, ale zároveň by se příliš nedistancovaly od britské strany a neohrožovaly tak její soudržnost a jednotný politický program na celostátní úrovni.⁹⁸

Zásadní změnu ve fungování skotské strany představovala nově zřízená pozice voleného předsedy Skotské labouristické strany, který získal velmi důležité postavení jako vůdce skotské strany, její mluvčí a hlavní politická autorita a v případě volebního vítězství také předseda vlády skotského parlamentu. Před devolucí pozice vůdce regionální odnože strany nebyla důležitá. Skotská strana neměla voleného vůdce strany, byl jím ministr pro Skotsko, případně stínový ministr pro Skotsko, kterého jmenoval předseda Labouristické strany. S vytvořením skotského parlamentu bylo potřeba, aby skotští labouristé měli svého předsedu, který by vedl parlamentní stranu.⁹⁹ Devoluce v tomto ohledu přinesla významnou změnu v organizaci strany, skotská strana si poprvé mohla sama zvolit svého vůdce.

Způsob výběru předsedy skotské strany je pak klíčovým ukazatelem rozdělení moci ve straně, míry autonomie skotské strany a také vnitrostranické demokracie.¹⁰⁰ Předseda SLP je volen prostřednictvím sboru volitelů. Ten se skládá z jedné třetiny ze zástupců parlamentní strany, druhou třetinu tvoří přidružené organizace strany, především odbory, a třetí třetinu členové místních organizací. Toto uspořádání podle autorů Hopkina a Bradburyho centrálnímu vedení poskytovalo příležitost ovlivnit výsledek volby vyvíjením tlaku na odbory a volené zástupce parlamentní strany.¹⁰¹

V Labouristické straně jsou velmi důležité neformální struktury.¹⁰² Přenesení pravomocí na autonomní volené orgány znamenalo značné posílení moci místních elit. Centrální vedení se však svého vlivu v regionálních odnožích strany nechtělo vzdát tak snadno, proto se za pomoci formálních i neformálních organizačních zdrojů snažilo, aby důležitá místa obsadili jejich stoupenci.¹⁰³ Kdyby se vůdci regionálních odnoží rozhodli

⁹⁸ Ibid., 140.

⁹⁹ Hassan, „The Paradoxes of Scottish Labour.“; Hopkin, „Party Matters,“ 186.

¹⁰⁰ Lynch and Birrell, „The Autonomy and Organization of Scottish Labour,“ 184; Laffin and Shaw and Taylor, „The New Subnational Politics of the British Labour Party,“ 95.

¹⁰¹ Hopkin and Bradbury, „British Statewide Parties and Multilevel Politics,“ 141.

¹⁰² Hassan, „The Paradoxes of Scottish Labour.“

¹⁰³ Hopkin, „Party Matters,“ 187.

razit výrazně odlišnou politiku, mohlo by to vést k závažnému vnitrostranickému konfliktu a poškodit stranu na celostátní úrovni. Ve snaze zabránit tomuto konfliktu centrální vedení usilovalo o to, aby ve vedení skotských a velšských labouristů byli loajální stoupenci britské strany a *New Labour*. Skotská labouristická strana tak formálně volí svého lídra nezávisle na centrálním vedení, neformální cestou však centrum může volbu silně ovlivňovat.¹⁰⁴

Britské vedení strany se domnívalo, že nejlépe dosáhne hladkého přechodu k novému teritoriálnímu uspořádání tím, že se předsedou skotské strany - a podle známých volebních preferencí také prvním ministrem skotského parlamentu - stane tehdejší státní tajemník pro Skotsko. Ve skotské straně tento tah nepředstavoval žádný problém, protože Donald Dewar byl přirozeným vůdcem strany a získal podporu 99,8% hlasů.¹⁰⁵ Neshody a napětí mezi labouristy se ukázaly při volbě nástupce Donalda Dewara, který tragicky zemřel v říjnu roku 2000. Nejprve to vypadalo, že se ani žádný volební souboj konat nebude, ale nakonec skotská strana vytvořila malý sbor volitelů, kteří v těsném boji dali přednost Henrymu McLeishovi před Jackem McConnellem. Když McLeish o rok později z funkce odstoupil, nahradil ho jeho bývalý protikandidát McConnell bez toho, aniž by strana při výběru předsedy strany uspořádala otevřenou volební soutěž. Skotská strana tak podle Gerryho Hassana „zmeškala historickou příležitost začít proces demokratizace vlastní strany a zavést širší diskusi o roli a směřování skotské vlády pod vedením labouristů.“¹⁰⁶

Všichni tři labourističtí první ministři prvních dvou období skotského parlamentu byli zvoleni bez zjevného zásahu centrální strany. Všichni tři byli ale také považováni za politicky „důvěryhodné“.¹⁰⁷ Ani jeden ze zvolených vůdců pro britskou stranu nepředstavoval výrazný problém, protože všichni tři byli loajálními stoupenci britského vedení a programu *New Labour* neoponovali. Centrální strana proto v případě Skotska nemusela zasahovat. Jinak tomu bylo v případě Walesu a Londýna, kde došlo k silnému zásahu centra do výběru vedení, avšak moc centra zamezit výběru nežádoucího kandidáta se nakonec stejně ukázala omezená. Podobně jako v případě snahy centra o přísnou kontrolu při výběru kandidátů, bylo i její zasahování do výběru stranických elit

¹⁰⁴ Fabre, „Measuring party organization,“ 356; Hopkin and Bradbury, „British Statewide Parties and Multilevel Politics,“ 141.

¹⁰⁵ Hassan, „The Paradoxes of Scottish Labour.“

¹⁰⁶ „The party thus missed a historic opportunity to begin the process of democratising itself and holding a wider debate about the role and direction of the Labour-led Scottish Executive.” Ibid.

obecně vnímáno jako nelegitimní.¹⁰⁸ Po volbách 1999 došlo ke snížení celkového dohledu centra nad regionálními stranami a v rámci toho byla také roku 2000 přenesena kontrola nad výběrem místního vedení na regionální úroveň.¹⁰⁹

Proces volby předsedy Skotské labouristické strany tak, jak byl v prvních dvou obdobích skotského parlamentu nastaven, je podle autorů Lynche a Birrella úspěchem pro autonomii skotské strany, avšak neúspěchem pro její vnitrostranickou demokracii. Pouze hrstka stranických elit skotských labouristů se účastní procesu volby. Autoři zdůrazňují, že proces výběru vedení strany je jednou ze základních otázek demokracie a ve Skotsku byla dle jejich názoru „autonomie zajištěna za absence demokracie.“¹¹⁰ Peter Mair v širším kontextu změn pobíhajících v západní Evropě upozorňuje, že „za fasádou nedávné demokratizace politických stran západní Evropy se ve skutečnosti skrývá vzestup vlivu politických elit.“¹¹¹

3.2.3 *Financování a správa Skotské labouristické strany*

Vnitřní fungování strany a míra autonomie regionálních odnoží se do značné míry odvíjí od způsobu financování ve straně, stručně řečeno úrovně, na které se finanční prostředky shromažďují a na které se rozdělují. Když je regionální odnož strany závislá na centrálně rozdělovaných dotacích z centra, její schopnost stanovit si vlastních priority je potenciálně ohrožena. V decentralizované straně je regionální organizace strany finančně soběstačná, řídí přidělování finančních prostředků i regionální administrativní aparát. Oproti tomu v centralizované straně je financování v rukou centra. Prostředky jsou shromažďovány centrální stranou, která je pak také rozděljuje. Administrativní aparát je rovněž řízen z centra.¹¹²

Skotsko tradičně slabou centrální organizaci se zaměřením na administrativní funkce. S devolucí došlo k výraznému rozšíření skotské organizace.¹¹³ Zatímco

¹⁰⁷ „regarded as politically ,reliable“; Laffin and Shaw and Taylor, „The New Subnational Politics of the British Labour Party,“ 95.

¹⁰⁸ Hopkin and Bradbury, „British Statewide Parties and Multilevel Politics,“ 141.

¹⁰⁹ Ibid., 142.

¹¹⁰ „autonomy has been delivered in the absence of democracy“ Lynch and Birrell, „The Autonomy and Organization of Scottish Labour,“ 187.

¹¹¹ „behind the façade of recent democratization in many Western European parties lies the growth of powerful elite influence in practice“ Bradbury, „Devolution and Party Organization in the UK,“ 121.

¹¹² Laffin and Shaw and Taylor, „The New Subnational Politics of the British Labour Party,“ 92.

¹¹³ Lynch and Birrell, „The Autonomy and Organization of Scottish Labour,“ 178-179.

personální kapacity v administrativě skotské strany se zvýšily, financování zůstalo stále silně omezeno.¹¹⁴ Skotský administrativní aparát a vedení předvolebních kampaní jsou do velké míry finančně závislé na centrální straně. Volby do skotského parlamentu roku 1999 byly téměř výhradně financovány z centra.¹¹⁵

Finanční autonomie Skotské labouristické strany je tedy značně omezená. Finanční prostředky jsou soustředěny na úrovni centrální. Skotská strana pak dostává podíl z členských poplatků, ten ale není dostačující a financování kampaní a administrativy je často závislé na podpoře centra.¹¹⁶ Vlastní financování předvolební kampaně roku 2003 měla odrážet McConnelovu snahu prezentovat Skotskou labouristickou stranu jako nezávislou na centru.¹¹⁷

---

¹¹⁴ Ibid., 179.

¹¹⁵ Laffin and Shaw and Taylor, „The New Subnational Politics of the British Labour Party,“ 102.

¹¹⁶ Fabre, „Measuring party organization,“ 359.

¹¹⁷ Hopkin and Bradbury, „British Statewide Parties and Multilevel Politics,“ 144.

ZÁVĚR

Devoluce ve Spojeném království významně ovlivnila fungování Labouristické strany, která musela řešit, jakým způsobem se novému institucionálnímu uspořádání přizpůsobí. Se vznikem skotského parlamentu musela strana bezprostředně hledat odpověď na řadu otázek – jakou přijme volební strategii, jaký zvolí postup při výběru kandidátů a vedení skotské strany, atd. Rozhodnutí v těchto otázkách mělo určit podobu nastavení vztahů mezi centrem a regionem, resp. míru autonomie skotských labouristů v rámci britské Labouristické strany.

S ustavením skotského parlamentu vyvstala otázka, jakým způsobem se britská Labouristická strana, která je obvykle považována za typický příklad silné unitární strany,¹¹⁸ přizpůsobí této institucionální změně. Mezi skotskými labouristy se našli zastánci názoru, že institucionální devoluce by měla být následována devolucí ve straně. Roku 1997 vydala frakce Skotské labouristické strany *Scottish Labour Action* dokument „*A New Scottish Labour Party*“, ve kterém navrhovala řadu opatření připravujících devoluci ve straně, která by skotské straně zajistila nezávislost na centrálním vedení a právo vytvářet svou vlastní politiku, volební programy a kampaně a řídit vlastní organizaci zcela autonomně.¹¹⁹ Vedení strany se však takovéto změně bránilo. Labouristická strana dovedla Spojené království k přijetí devoluce, avšak devoluci ve vnitřním fungování vlastní strany odmítala.

V počáteční fázi utváření skotského parlamentu se centrální strana snažila udržet si kontrolu nad děním ve Skotské labouristické straně. Mezi centrem a regionem tak vzrůstalo napětí. Centrální vedení v počátku zblízka dohlíželo nad výběrem kandidátů, místního vedení strany a vytvářením volebního programu. První volby do skotského parlamentu tak proběhly pod přísnou kontrolou centra. Zásahy centrálního vedení považovalo mnoho členů strany za nelegitimní. Po prvních volbách vedení strany změnilo svůj přístup a kontrola centra postupně slábla. Kontrola nad výběrem místního vedení a postupu při výběru kandidátů byla přenesena na regionální úroveň. Stejně tak bylo postoupeno právo výběru volební procedury, vlastního stylu kampaně a volebního programu.

¹¹⁸ Laffin and Shaw and Taylor, „The New Subnational Politics of the British Labour Party,“ 88.

¹¹⁹ Lynch and Birrell, „The Autonomy and Organization of Scottish Labour,“ 176.

Tlak centra britské Labouristické strany na vytváření programové linie regionální strany byl vysoký, jelikož se jednalo o vládnoucí stranu jak na úrovni centrální, tak i regionální. Centrální vedení vyvíjelo značný nátlak, aby politika skotské strany byla v souladu s politikou centra a vytvářela jednotný obraz strany. Programová linie Skotské labouristické strany ovšem musela brát v potaz, že se pohybuje ve velmi odlišném prostředí než britská strana. Témata Blairovy *New Labour* byla ve Skotsku, které je tradičně levicově orientované, méně populární. Skotští labouristé tuto skutečnost museli zohlednit a v některých oblastech se nepodřizovat programu *New Labour*. Podle autorů Hopkina a Bradburyho byla politika *New Labour* hlavním zdrojem napětí mezi skotskou a britskou stranou.¹²⁰ Konflikt však probíhal spíše než mezi centrem a regionem uvnitř skotské strany samotné. Levicové křídlo skotských labouristů nesouhlasilo s přijetím některých částí agendy *New Labour*, především v ekonomických otázkách, skotské politické elity však výraznějšímu odlišení od britské strany zamezilo. Skotská labouristická strana se v některých oblastech přizpůsobila skotskému prostředí, v zásadě však zůstala konzistentní s politikou *New Labour*. Hlavní programové rozepře mezi Londýnem a Edinburghem, které představovala neshoda v otázkách školního a bezplatné péče o seniory, byly prezentovány jako důsledek vlády v koalici s liberálními demokraty.

Důležitou roli v určení směřování politiky Skotské labouristické strany sehráli její volení předsedové, kteří zároveň zastávali pozici prvního ministra skotského parlamentu. První labouristický první ministr skotského parlamentu Donald Dewar nepředstavil žádnou výraznou inovační politiku. Jeho nástupce Henry McLeish je spojen s Westminsterem neblaze přijatou politikou bezplatné osobní péče o seniory, která však byla považována za důsledek vládní koalice s liberálními demokraty. Třetí labouristický první ministr Jack McConnell pak zastával agendu modernizace a větší autonomie, podporoval myšlenku egalitářství, sociálního začleňování a meritokracie. Zdůrazňoval tradičně levicový postoj skotských labouristů, zároveň však neváhal více zapojit soukromý sektor a v oblasti praktické politiky, jednal pragmaticky. Vedení Skotské labouristické strany tak nemělo problém se s britskou *New Labour* shodnout.¹²¹

Volba předsedy Skotské labouristické strany jednoznačně představovala posun k větší autonomii regionu vůči centru. Proces volby předsedy byl podle autorů Lynche a

---

¹²⁰ Hopkin and Bradbury, „British Statewide Parties and Multilevel Politics,“ 143.

¹²¹ Bennie and Clark, „Towards Moderate Pluralism,“ 140-141.

Birrell úspěchem pro autonomii skotské strany, ale zároveň neúspěchem pro její vnitrostranickou demokracii z toho důvodu, že se na jeho volbě podílela pouze malá část skotských stranických elit.¹²² Výběr skotských politických elit se ukázal jako klíčový pro nastavení vztahů centra a regionu.

Významná otázka vnitřního fungování se týká také výběru kandidátů do skotského parlamentu. I v této oblasti měly velký vliv skotské stranické elity, které úzce spolupracovaly s centrální stranou. Proces nominování kandidátů během prvních voleb do skotského parlamentu byl silně kontroverzní. Centrální strana se snažila ovlivnit předběžný výběr kandidátů na místní úrovni s cílem získat „důvěryhodné“ kandidáty a eliminovat postoupení příliš levicově nebo nacionálně zaměřených kandidátů. Jednalo však spíše o vnitrostranický konflikt ve skotské straně než o konflikt mezi centrem a regionální odnoží.

Devoluce měla na postavení Skotské labouristické strany v rámci britské Labouristické strany bezpochyby velký vliv. Skotská strana formálně získala v mnoha oblastech značnou míru autonomie. Postupně byla na regionální úroveň přenesena kontrola nad výběrem regionálního vedení, postupu při výběru kandidátů a právo výběru volební procedury, vlastního stylu kampaně a programu. Nízká míra autonomie byla zachována v oblasti financování. Velký význam v nastavení vztahů mezi centrem a regionem po devoluci však měly neformální struktury, osobní styky a stranická loajalita. Skotská labouristická strana se po vytvoření skotského parlamentu mohla proti britské Labouristické straně výrazněji vymezit. Byly zde příklady rozdílných politických postojů. Rozdílnost mezi skotskou a britskou stranou byla však vyvážena silnou stranickou loajalitou skotských politických elit, které kladly důraz na soudržnost strany a zachování jednotné politické linie.

Předpoklad, že Skotská labouristická strana získala vytvořením skotského parlamentu větší autonomii na celostátním vedení Labouristické strany, je tak naplněn jen částečně. Formálně Skotská labouristická strana získala v mnoha oblastech vyšší míru autonomie, avšak za pomoci neformálních struktur a stranické loajality zůstal silný vliv centrálního vedení zachován.

---

¹²² Lynch and Birrell, „The Autonomy and Organization of Scottish Labour,“ 187.

SUMMARY

Devolution in the United Kingdom represented a major institutional change which indisputably affected the functioning of the British Labour Party, which emerged as both the key proponent of devolution and the party most affected by its own reforms. Devolution in the United Kingdom relates to the transfer of powers from a central political authority to a subordinate elected regional body. The establishment of the Scottish Parliament thus posed a number of questions which required an immediate response. The Labour Party had to decide on the electoral strategies, candidate selection procedures for the new elected regional body, electing regional leadership, etc. Decisions relating to these questions were to determine the dynamics of centre-periphery relations and the degree of autonomy of the Scottish Labour Party within the state-wide Labour Party.

The aim of this thesis is to explore whether (and to what extent) the Scottish Labour Party gained higher levels of autonomy within the state-wide Labour Party following the establishment of the Scottish Parliament. To assess the level of autonomy several indicators of the distribution of power within the party are identified: development of policy in the Scottish Labour Party after devolution, formulation of party policies and electoral programmes, candidate selection, leadership selection and controls over finance and administration.

The thesis is divided into three main parts. First one presents theoretical framework for understanding the relationship between governmental decentralization and party politics. Based on theoretical approaches and typologies introduced by authors Kris Deschouwer, Wilfried Swenden and Bart Maddens and Jonathan Hopkin it identifies some of the main factors influencing party behaviour in multi-layered systems. Organization and electoral strategies of state-wide parties at the regional level depend on various factors, among them the degree of autonomy of the regional body, the heterogeneity of society and its distinct regional demands, electoral system used in regional elections and the party characteristics – party ideology, development and incumbency.

The second part maps the historical development of the Labour Party and its regional branch in Scotland before devolution. It focuses on party organization and

party ideology, both changing in the process of modernization of the Labour Party in the last two decades of the twentieth century when the party shifted from being traditionally the party of the working class belonging to the political left to a modern social democracy with a more centrist views, supporting market economy and a more limited role of the state. The highest peak of the modernization efforts came under leadership of Tony Blair when the party became known as 'New Labour'. The modernization reforms included organizational change which centralized powers still further around the party's state-wide leadership. The attention is also aimed at the position of Scottish Labour within the structures of the state-wide party. Although the Scottish Labour Party had some degree of differentiation even before devolution, formally speaking it had little autonomy over policy, finance or party bureaucracy.

The third part of the paper analyses the developments in the Scottish Labour Party's policy and organization after the establishment of the Scottish Parliament. It examines the indicators of the distribution of power within the party stated above. The main emphasis is directed towards the development of the centre-periphery relations and the assessment of the levels of autonomy the Scottish Labour Party gained after devolution. Following the first Scottish Parliament election in 1999, which took place under strict control of the central party's leadership and created considerable tensions within the party, the British Labour leadership changed its approach, loosening central control and allowing the Scottish Labour significant freedom to select candidates and regional leadership, conduct Scottish Parliamentary elections and implement some distinctive policies. However, this did not result in serious disputes between the central party and Scottish Labour mainly because the regional elites were comfortable with the New Labour agenda.

This thesis comes to a conclusion that the Scottish Labour Party formally gained a substantial degree of autonomy, especially in leadership selection and also to some extent in candidate selection and policy formulation. However, the party's state-wide leadership maintained strong influence in the regional party through informal structures, regional elites and party loyalism.

BIBLIOGRAFIE

PRAMENY

Clause IV of the Labour Party Constitution *Labour and the New Social Order* from 1918
<http://australianpolitics.com/uk/labour/clauseIV.shtml> [12.5.2013]

Constitutional Rules of the Labour Party (Clauses I-X)
<http://labourcounts.com/constitution.htm> [12.5.2013]

Labour manifesto 1997: New Labour because Britain deserves better
<http://www.labour-party.org.uk/manifestos/1997/1997-labour-manifesto.shtml>
 [12.5.2013]

Partnership into Power, Annual Conference 2010: Review of Labour Party policy making
http://www.labouremail.org.uk/files/uploads/752201ad-cfaa-9694-c121-9f0f7d5be065.pdf?utm_source=taomail&utm_medium=email&utm_campaign=5687+Partnership+into+Power+-+The+Review&tmtid=25029-5687-3-224-2155485 [12.5.2013]

Scotland Act 1998
<http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1998/46/contents> [12.5.2013]

KNIHY

Bache, Ian, and Matthew Flinders. *Multi-level Governance*. Oxford: Oxford University Press, 2004.

Bogdanor, Vernon. *Devolution in the United Kingdom*. Oxford: Oxford University Press, 2001.

Bradbury, Jonathan, and John Mawson. *British Regionalism and Devolution: The challenges of state reform and European integration*. London: Jessica Kingsley Publishers, 1997.

Budge, Ian, and Ivor Crewe, Ivor McKay, Ken Newton. *The New British Politics. 3rd edition*. Harlow: Pearson Longman, 2003.

Bulmer, Simon et al. *British devolution and European policy-making: transforming Britain into multilevel governance*. Houndmills: Palgrave Macmillan, 2002.

Butler, David, and Gareth Butler. *British Political Facts Since 1979*. Houndmills: Palgrave Macmillan, 2006.

Cabada, Ladislav, and Michal Kubát. *Úvod do studia politické vědy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2004.

Deacon, Russell, and Alan Sandry. *Devolution in the United Kingdom*. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2007.

Dearlove, John, and Peter Saunders. *Introduction to British Politics. 3rd edition*. Cambridge: Polity Press, 2000.

Dočekalová, Pavla, and Kamil Švec. *Úvod do politologie*. Praha: Grada, 2009.

- Duverger, Maurice. *Political Parties. Their Organization and Activity in the Modern State*. (second English language edition) London: Taylor & Francis, 1966.
- Elock, Howard, and Michael Keating. *Remaking the union: devolution and British politics in the 1990s*. London: Franck Cass, 1998.
- Faucher-King, Florence, and Patrick Le Gales. *The New Labour Experiment. Change and reform under Blair and Brown*. Stanford: Stanford University Press, 2010.
- Geddes, Andres, and Jonathan Tonge. *Britain Decides. The UK General Election 2005*. Houndmills: Palgrave Macmillan, 2005.
- Harvie, Christopher. *Scotland: a short story*. Oxford: Oxford University Press, 2002.
- Hassan, Gerry. *After Blair. Politics after the New Labour decade*. London: Lawrence & Wishart, 2007.
- Hassan, Gerry. *The Scottish Labour Party. History, Institutions and Ideas*. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2004.
- Heywood, Andrew. *Politologie, 3. vydání* (translated by Zdeněk Masopust). Plzeň: Aleš Čeněk, 2008.
- Hutchison I.G.C., *Scottish politics in the twentieth century* (Houndmills, Palgrave, 2001).
- Keating, Michael, *The Government of Scotland. Public Policy Making after Devolution*. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2005.
- Rallings, Colin, and Roger Scully, Jonathan Tonge, Paul Webb. *British Elections & Parties Review. Volume 13*. London: Frank Cass, 2003.
- Rovná, Lenka. *Kdo vládne Británii?* Praha: Sociologické nakladatelství Slon, 2004.
- Říchová, Blanka a Vlastimil Fiala. *Úloha politických aktérů v procesu decentralizace*. Olomouc–Praha: Moneta-FM, 2002.
- Swenden, Wilfred, and Bart Maddens. *Territorial Party Politics in Western Europe*. Houndmills: Palgrave Macmillan, 2009.
- Taylor, Alan. *What a State!: Is devolution for Scotland the end of Britain?* London: HarperCollins Publishers, 2000.

ČLÁNKY A STUDIE

- Bennie, Lynn, and Alistair Clark. „Towards Moderate Pluralism: Scotland’s Post-Devolution Party System, 1999-2002.“ In *British Elections and Parties Review Volume 13*, edited by Colin Rallings, Roger Scully, Jonathan Tonge, Paul Webb, 134-155. London: Frank Cass, 2003.
- Bradbury, Jonathan. „Devolution and Party Organization in the UK: Statewide Parties and Statewide-Regional Branch Relations over Candidate Selection in Scotland and Wales.“ In *Territorial Party Politics in Western Europe*, edited by Wilfried Swenden and Bart Maddens, 119-144. Houndmills: Palgrave Macmillan, 2009.

- Bradbury, Jonathan, and James Mitchell. „Devolution: New Politics for Old?“ *Parliamentary Affairs* vol. 54, no. 2 (April 2001): 257–75.
- Deschouwer, Kris. „Political Parties as Multi-level Organizations.“ *Handbook of Party Politics*, edited by Richard Katz & William Crotty, 292–300. London: Sage, 2006.
- Deschouwer, Kris. „Political Parties in Multi-layered Systems.“ *European Urban and Regional Studies* 10 (2003): 213–26.
- Fabre, Elodie. „Measuring party organization: The vertical dimension of the multi-level organization of state-wide parties in Spain and the UK.“ *Party Politics* 17/3 (May 2011): 343-363.
- Fabre, Elodie, and Mónica Méndez-Lago. „Decentralization and Party Organization Change: The British and Spanish statewide parties compared.“ In *Territorial Party Politics in Western Europe*, edited by Wilfried Swenden and Bart Maddens, 102-118. Houndmills: Palgrave Macmillan, 2009.
- Fabre, Elodie. „Party Organization in a Multi-level System: Party organizational change in Spain and UK.“ *Regional and Federal Studies* vol. 18 no. 4 (August 2008): 309-329.
- Fraser, Douglas. „New Labour, New Parliament.“ In *The Scottish Labour Party. History, Institutions and Ideas*, edited by Gerry Hassan, 127-145. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2004.
- Hassan, Gerry. „The Paradoxes of Scottish Labour: Devolution, Change and Conservatism.“ In *Tomorrow's Scotland*, edited by Gerry Hassan and Chris Warhurst, 26-48. London: Lawrence and Wishart, 2002. Online (nečíslováno)
<http://www.gerryhassan.com/long-journalistic-essays/the-paradoxes-of-scottish-labour-devolution-change-and-conservatism/> [12.5.2013]
- Hopkin, Jonathan, and Jonathan Bradbury. „British Statewide Parties and Multilevel Politics.“ *The Journal of Federalism* vol. 36, no. 1 (2006): 135-152.
- Hopkin, Jonathan. „Party Matters. Devolution and Party Politics in Britain and Spain.“ *Party Politics* vol. 15 no. 2 (2009): 179-198.
- Hopkin, Jonathan. „Political Decentralization, Electoral Change and Party Organizational Adaptation. A Framework for Analysis.“ *European Urban and Regional Studies* 10 (2003): 227-237.
- Houten, Pieter van. „Multi-level Relations in Political Parties. A delegation approach.“ *Party Politics* vol. 15 no. 2 (2009): 137-156.
- Laffin, Martin, and Eric Shaw. „British Devolution and the Labour Party: How a national party adapts to devolution.“ *Political Studies* vol. 9 (2007): 55-72.
- Laffin, Martin, and Eric Shaw, Gerald Taylor. „Devolution and Party Organisation in Britain: How Devolution Has Changed the Scottish and Welsh Labour Parties.“ *Economic & Social Research Council* (2004), online (nečíslováno)
http://www.devolution.ac.uk/pdfdata/Devolution%20_and_party_organisation_Laffin.pdf [12.5.2013]

- Laffin, Martin, and Eric Shaw, Gerald Taylor. „Devolution Briefings. The Labour Party and Devolution.“ *Economic & Social Research Council*, briefing no.14 (January 2005), online (nečíslováno) <http://www.devolution.ac.uk/pdfdata/Briefing%2014%20-%20Laffin.pdf> [12.5.2013]
- Laffin, Martin, and Eric Shaw, Gerald Taylor. „The New Subnational Politics of the British Labour Party.“ *Party Politics* vol. 13 no. 1 (2007): 88-108.
- Lynch, Peter, and Steven Birrell. „The Autonomy and Organization of Scottish Labour.“ In *The Scottish Labour Party. History, Institutions and Ideas*, edited by Gerry Hassan, 176-191. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2004.
- Kasáková, Zuzana. „Vznik skotského parlamentu-konec procesu devoluce?“ In *Sborník Západoevropských studií*, edited by Eliška Tomalová a Zuzana Kasáková, 81-228. Praha: Karolinum, 2005.
- Kasáková, Zuzana. „Tony Blair a devoluce. Vývoj skotských autonomních institucí za vlády New Labour 1997-2007.“ *AUC XI*, č. 1 (2010): 29–54.
- McEwen, Nicola. „Adapting to Multi-Level Politics: The Political Parties and the General Election in Scotland.“ *Scottish Affairs* 53 (Autumn 2005): 119–35.
- McLean, Iain. „Scottish Labour and British Politics.“ In *The Scottish Labour Party. History, Institutions and Ideas*, edited by Gerry Hassan, 146-159. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2004.
- Mitchell, James. „The Election in Scotland.“ In *Britain Decides. The UK General Election 2005*, edited by Andres Geddes and Jonathan Tonge. Houndmills: Palgrave Macmillan, 2005.
- Rovná, Lenka. „Old Labour, New Labour a ideové zdroje blairismu.“ *Teritoriální řada TER – 053* (2009): 1-28.
- Říchová, Blanka. „Devoluce na Britský způsob aneb Skotsko na cestě od nezávislosti.“ *Mezinárodní vztahy* 7 (2005): 9-11.
- Říchová, Blanka. „Devoluční proces ve Velké Británii. Proměna role politických stran.“ In *Úloha politických aktérů v procesu decentralizace*, edited by Vlastimil Fiala, Blanka Říchová et al., 247-228. Olomouc–Praha: Moneta-FM, 2002.
- Říchová, Blanka a Vlastimil Fiala. „Decentralizační trendy v současné západní Evropě.“ In *Úloha politických aktérů v procesu decentralizace*, edited by Vlastimil Fiala, Blanka Říchová et al., 9–35. Olomouc–Praha: Moneta-FM, 2002.
- Říchová, Blanka. „Vertikální struktura moci: unitární státy a federace.“ In *Úvod do současné politologie. Srovnávací analýza demokratických politických systémů*, ed. Blanka Říchová, 187-200. Praha: Portál, 2002.
- Swenden, Wilfred, and Bart Maddens. „Introduction. Territorial Party Politics in Western Europe: A Framework for Analysis.“ In *Territorial Party Politics in Western Europe*, edited by Wilfried Swenden and Bart Maddens, 1–30. Houndmills: Palgrave Macmillan, 2009.

INTERNET

www.bbc.co.uk

www.labour.org.uk

www.legislation.gov.uk

www.parliament.uk

www.publications.parliament.uk

www.scotland.gov.uk

www.scotlandoffice.gov.uk

www.scottishlabour.org.uk

www.scottish.parliament.uk

SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha č. 1:** Volby 1997, 2001, 2005 (*UK General Elections*)
– volební vítězství New Labour (tabulka)
- Příloha č. 2:** Volby do skotského parlamentu 1999 a 2003 (tabulka)
- Příloha č. 3:** Hodnocení míry autonomie Skotské labouristické strany podle autorů
Martina Laffina, Erica Shawa a Geralda Taylora (tabulka)
- Příloha č. 4:** Způsob měření míry autonomie regionálních odnoží podle Elodie Fabre
(tabulka)

PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Volby 1997, 2001, 2005 (*UK General Elections*)
– volební vítězství New Labour

	1997		2001		2005	
	<i>Procenta získaných hlasů</i>	<i>Počet křesel</i>	<i>Procenta získaných hlasů</i>	<i>Počet křesel</i>	<i>Procenta získaných hlasů</i>	<i>Počet křesel</i>
Labouristé	43,2%	418	40,7%	412	35,2%	355
Konzervativci	30,7 %	165	31,7%	166	32,4%	198
Liberální demokraté	16,8 %	46	18,3%	52	22%	62

Zdroj: General Election Statistics - Andres Geddes and Jonathan Tonge, *Britain Decides. The UK General Election 2005* (Houndmills: Palgrave Macmillan, 2005), 109; <http://www.ukpolitical.info/1997.htm>

Příloha č. 2: Volby do skotského parlamentu 1999 a 2003 (tabulka)

	1999		2003	
	<i>Získaná procenta hlasů</i>	<i>Počet křesel</i>	<i>Získaná procenta hlasů</i>	<i>Počet křesel</i>
Skotská labouristická strana	43,4%	56	38,8%	50
Skotská národní strana	28,7%	35	23,8%	27
Skotští liberální demokraté	14,2%	17	15,4%	17
Skotská konzervativní a unionistická strana	15,5%	18	16,6%	18
Skotská strana zelených	0,8%	1	5,4%	7
Skotská socialistická strana	0,8%	1	4,7%	6
Ostatní	0,8%	1	3,1%	4

Zdroj: Michael Keating, *The Government of Scotland. Public Policy Making after Devolution* (Edinburgh: Edinburgh University Press, 2005), 41.

Příloha č. 3: Hodnocení míry autonomie Skotské labouristické strany podle autorů Martina Laffina, Erica Shawa a Geralda Taylora (tabulka)

Territorial power in the Labour Party

	<i>Centralized</i>	<i>Intermediate</i>	<i>Decentralised</i>
Candidate recruitment		*	
Leadership selection			*
Policy formation		*	
Finance and admistration	*		

Zdroj: Martin Laffin and Eric Shaw, Gerald Taylor, „The New Subnational Politics of the British Labour Party,“ in *Party Politics* vol. 13 no. 1 (2007): 102.

Příloha č. 4: Způsob měření míry autonomie regionálních odnoží podle Elodie Fabre

Autonomy of regional party branches at the regional level

Organization of the regional branch	0 Decided by other level(s), the regional branch does not have its own constitution;
	1 The regional branch has its own constitution, but with organizational constraints from the state-wide party constitution and subject to approval of other level(s);
	2 <i>The regional branch makes its own constitution, subject to the approval of other level(s);</i>
	3 The regional branch organizes freely, without any oversight from other level(s);
	4 By the regional party (confederal organization).
Selection of the regional leader	0 By other party level(s);
	1 Other party level(s) is/are involved alongside the regional branch;
	2 By the regional branch, with necessary approval of the central party or other party level(s);
	3 <i>By the regional branch;</i>
	4 By the regional party (confederal organization).
Selection of candidates for regional elections	0 By other party level(s);
	1 Other party level(s) is/are involved alongside the regional branch;
	2 <i>By the regional branch, with necessary approval of the central party or other party level(s);</i>
	3 By the regional branch
	4 By the regional party (confederal organization).
Adoption of manifesto/ programme for regional elections	0 By other party levels;
	1 Other party level(s) is/are involved alongside the regional branch;
	2 By the regional branch, with necessary approval of the central party or other party level(s);
	3 <i>By the regional branch;</i>
	4 By the regional party (confederal organization).
Financing the regional branch	0 Other level(s) centralize(s) all the resources;
	1 <i>The regional branch has some independent resources but also receives support from other level(s);</i>
	2 The regional branch may receive occasional financial support from other level(s);
	3 The regional branch is financially autonomous from other level(s);
	4 The regional party is financially autonomous (confederal organization).

Zdroj: Elodie Fabre, „Measuring party organization: The vertical dimension of the multi-level organization of state-wide parties in Spain and the UK,“ *Party Politics* 17/3 (May 2011): 349-352.

Kurzívou hodnocení míry autonomie Skotské labouristické strany podle Elodie Fabre.